

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

Factors Affecting the Farmers' Decision in the Selection of Rice Variety

in Lumphoo Sub-district, Muang District, Narathiwat Province

ซูไรด้า สือนิ

Suraida Sueni

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Agribusiness Management

Prince of Songkla University

2552

ชื่อสารนิพนธ์	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
ผู้เขียน	นางชูไรคำ สื่อนิ
สาขาวิชา	การจัดการธุรกิจเกษตร
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก และ 5) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่ทำนาในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 100 ราย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและการทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square : χ^2)

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี นับถือศาสนาอิสลาม จบชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน และมีสมาชิกช่วยทำเกษตรเฉลี่ย 2 คน ส่วนใหญ่เคยพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความรู้ด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวในปีที่ผ่านมาเกษตรกรได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตรและการทำนา เกษตรกรทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักและทำนาเป็นอาชีพเสริม มีรายได้รวม รายได้จากอาชีพหลัก รายได้จากอาชีพเสริมและรายจ่ายของครัวเรือน 6,595 5,149 2,154 และ 5,078 บาทต่อเดือน ตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 24 มีหนี้สิน มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 8.5 ไร่ เป็นพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 5.3 ไร่ และในปีที่ผ่านมาทำนาเฉลี่ย 5.2 ไร่

เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาปี ในรูปแบบนาดำ ปลูกข้าวเพื่อบริโภค มีพื้นที่ทำนาอยู่นอกเขตชลประทาน เป็นที่ราบลุ่ม ดินเหนียว อาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ เกษตรกรใช้รถไถเดินตามและรถแทรกเตอร์ในการทำนา เกษตรกรส่วนใหญ่เลือกพันธุ์ข้าวส่งเสริม คือ พันธุ์ชัยนาท 1 พันธุ์ช่อสูง พันธุ์เล็บนก และพันธุ์ กข.7 เนื่องจากเป็นที่นิยมบริโภคของครัวเรือน มีอายุสั้น แดกกอเยอะ และให้ผลผลิตสูง เกษตรกรมีการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวส่งเสริมไว้ใช้เอง และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ใช้ในอัตราเฉลี่ย 5.5 กก./ไร่ และได้ผลผลิตเฉลี่ย 375.5 กก./ไร่ สำหรับพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่เกษตรกรปลูก คือ พันธุ์ลูกคำ พันธุ์จันเต๊ะ และพันธุ์ชิบูกันตัง เนื่องจากเป็นที่นิยมบริโภคของครัวเรือน และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นเมืองไว้ใช้เองและซื้อ ในราคาเฉลี่ย 9.6 บ./กก. ใช้ในอัตราเฉลี่ย 7.1 กก./ไร่ และได้ผลผลิตเฉลี่ย 174.3 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งผลผลิตเฉลี่ยดังกล่าวอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากในปี

2551 นั้น ได้เกิดน้ำท่วมหนัก ส่งผลให้น้ำข้าวได้รับความเสียหาย สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในระดับมาก คือ ความนิยมบริโภคของครัวเรือน ผลผลิตสูง ความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ราคาข้าว ผลตอบแทนปีที่ผ่านมาและแรงจูงใจจากเพื่อนบ้าน

ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.01$ คือ การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน) และที่ระดับ $\alpha = 0.05$ คือ วัตถุประสงค์ในการทำนา

ปัญหาอุปสรรคที่เกษตรกรประสบ ด้านการผลิต ได้แก่ การเข้าทำลายของหนูและนก ขาดแคลนน้ำ การระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว ราคาพันธุ์ข้าวสูง และปัญหาการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรจึงมีข้อเสนอแนะ คือ ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง ควบคุมดูแลเรื่องศัตรูข้าว ราคาปัจจัยการผลิต สร้างระบบชลประทาน แนะนำพันธุ์ข้าวชนิดใหม่ ๆ และสร้างโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวของหมู่บ้าน

Minor Thesis Title	Factors Affecting the Farmers' Decision in the Selection of Rice Variety in Lumphoo Sub-district, Muang District, Narathiwat Province
Author	Mrs. Suraida Sueni
Major	Agribusiness Management
Academic Year	2008

Abstract

This research is aimed to study 1) the farmers' social and economic features 2) the farmers' rice production 3) factors affecting the farmers' decision on the rice variety selection 4) the relationship between social and economic factors with the rice varieties, which were planted by the farmers and 5) problems, threats and suggestions raised by the farmers. The data are collected from 100 farmers in Lumphoo Sub-District, Muang District, Narathiwat Province. The data were processed by the descriptive analysis and Chi-Square (χ^2) test.

Most of the farmers are male, and 51 years old in average. They are Muslims and primary educated. The average household members are 5 people. The average agricultural workforce in rice farming is 2 people. Most of the farmers have met the agricultural promotion officers. The farmers are informed about the preservation of rice varieties. During the last year, the farmers were trained in agriculture and rice farming. The farmers do rubber plantations as their main career, and do rice farming as their supplementary career. The total income, income from major and supplementary career, and expense are 6595, 5149, 2154, and 5078 baht per month respectively. The farmers, 24%, are in debt condition. The average land ownership is 8.5 rais, which are the farming area 5.3 rais. During the last year, the farming activities are implemented for 5.2 rais in average.

Most of the farmers do in-season rice field where seeding rice is transplanted. The planting purpose is for consumption. The farming area is plain, and out of the irrigation area. The land is covered with clay, and the farming activities depend on natural rain. The farmers use wheel plough and tractors in rice farming. The farmers mostly select the extension rice varieties, which are Chai Nat 1, Chor Loong, Lebnok, and Kor Khor 7, because they are famous among household consumers, short production, growing very well, and providing high yield. The farmers themselves keep the extension rice varieties for their own production and some of

varieties are supported by the government. The average density is 5.5 kg/rai, and the average yield is 375.5 kg/rai. The preferable local rice varieties are Lookdam, Jantae, and Cebukantang because they are famous among household consumers and the production fits the environment. The farmers keep local rice varieties for their own production and also buy some varieties in the average rate of 9.6 baht/kg. The average density is 7.1 kg/rai, and the average output is 174.3 kg/rai. The mentioned output was categorized in the low rate because there was huge flood in 2008; consequently, the farming area was damaged. Factors affecting the farmers' decision on the rice variety selection in the high level are listed as the popularity among household consumers, high yield, tolerance towards the weather condition, prices, returns of the last year production, and motivation by neighbors.

The social and economic factors which relate to the farmers' decision on rice variety selection with the statistically significance at $\alpha = 0.01$ are described as the meeting with the agricultural promotion officers, the knowledge about the rice variety preservation, rice farming as major or supplementary career, farming area in the past year, and irrigation area (in/out of irrigation area). The social and economic factor which relate to the farmers' decision on rice variety selection with the statistically significance at $\alpha = 0.05$ is the purpose of rice farming.

Problems and threats, which the farmers encounter, are listed as the attack of rats and birds, water shortage, epidemic and rice pest, high price of rice varieties, and rice variety preservation. The suggestions raised by the farmers are as details. The farmers request the government to support the production factors continuously, control rice pest, control prices of production factors, manage the irrigation water system, introduce new rice varieties and provide the storage house of rice varieties for the villages.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ เพราะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำในด้านต่างๆ และการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุชัยญา ทองรักษ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตั้งแต่สัมมนา 1-3 ตลอดจนสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ปริญญา เฉิดโคม กรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้กรุณาชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ดำเนินการวิจัย ทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณบิดา มารดา สามี และญาติผู้มีพระคุณที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด ตลอดจนเพื่อนๆ ที่ได้ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สารนิพนธ์ฉบับนี้มีส่วนให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งผู้วิจัยขอให้กำลังใจแก่เกษตรกร ผู้เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรทุกฝ่าย ให้มีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความก้าวหน้าต่อไป

ชูไรต้า สือนิ

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับข้าวและสถานการณ์การผลิต	4
2.2 ทฤษฎีการตัดสินใจ	16
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	19
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	30
3.1 ข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล	30
3.2 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	36
4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	36
4.2 สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร	45
4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร	50
4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าว ที่เกษตรกรปลูก	53
4.5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ	57	
5.1 สรุปผลการวิจัย	57	
5.2 ข้อเสนอแนะ	59	
5.3 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัย	60	
บรรณานุกรม	62	
ภาคผนวก	แบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	65
ประวัติผู้เขียน	72	

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	พันธุ์ข้าวไทยและการปรับปรุงพันธุ์	8
ตารางที่ 2.2	พันธุ์พื้นเมือง ประเภทพันธุ์เบา	9
ตารางที่ 2.3	พันธุ์พื้นเมือง ประเภทพันธุ์ปานกลาง	10
ตารางที่ 2.4	พันธุ์พื้นเมือง ประเภทพันธุ์หนัก	10
ตารางที่ 2.5	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี พ.ศ. 2551	13
ตารางที่ 2.6	ข้าวนาปี : เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี พ.ศ. 2551	14
ตารางที่ 2.7	ข้าวนาปรัง : เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี พ.ศ. 2551	15
ตารางที่ 2.8	จังหวัดนครราชสีมา : เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี พ.ศ. 2551	15
ตารางที่ 3.1	จำนวนครัวเรือนที่ทำนาและจำนวนตัวอย่างของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	31
ตารางที่ 4.1	สภาพทางสังคมของเกษตรกร	37
ตารางที่ 4.2	อาชีพหลัก และอาชีพเสริม	40
ตารางที่ 4.3	รายได้และรายจ่ายของเกษตรกร	42
ตารางที่ 4.4	ภาวะหนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกร	43
ตารางที่ 4.5	การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน	45
ตารางที่ 4.6	สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร	45
ตารางที่ 4.7	สภาพพื้นที่ปลูกข้าว ลักษณะดินและการใช้เครื่องจักรในการทำนา	46
ตารางที่ 4.8	พันธุ์ข้าวและชนิดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรเลือกปลูก	47
ตารางที่ 4.9	เหตุผลการเลือกพันธุ์ข้าว แหล่งที่มา ราคา อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว และผลผลิตเฉลี่ย	48
ตารางที่ 4.10	ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร	51
ตารางที่ 4.11	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าว ที่เกษตรกรปลูก	53
ตารางที่ 4.12	ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร	56

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	34

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยมาช้านาน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากข้าวจะเป็นอาหารหลักของคนไทยแล้ว ข้าวยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญและสร้างมูลค่าให้กับประเทศไทย จากสถิติการส่งออก ปี พ.ศ. 2551 พบว่าช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 ปริมาณการส่งออกข้าว 5 ล้านตัน มูลค่า 83,042.35 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการส่งออกข้าวกับปี พ.ศ. 2550 ช่วงเดือนเดียวกัน พบว่าปริมาณการส่งออก 3.3 ล้านตัน มูลค่า 43,750.32 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2551) จะเห็นว่าปริมาณการส่งออกข้าวเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว และคาดว่าในอนาคตประเทศไทยจะส่งออกข้าวเพิ่มมากขึ้นทุกปี

จากสถิติการปลูกข้าว ปี พ.ศ. 2551 พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่การปลูกข้าวทั้งสิ้น 62,953,084 ไร่ ผลผลิตรวม 29,269,255 ตันข้าวเปลือก ผลผลิตเฉลี่ย 411 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งผลผลิตเฉลี่ยดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับผลผลิตข้าวเฉลี่ยของโลกเท่ากับ 662 กิโลกรัมต่อไร่ (สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2551) สำหรับประเทศไทยภาคที่ให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่มากที่สุด คือ ภาคกลาง 570 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา คือ ภาคเหนือ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 524 402 และ 321 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552)

จากสถิติการปลูกพืชเศรษฐกิจของภาคใต้ปี พ.ศ. 2551 ข้าวเป็นพืชที่ปลูกมากเป็นอันดับ 2 รองจากยางพารา โดยมีเนื้อที่การปลูกข้าวในปี 2,058,276 ไร่ ผลผลิตรวม 827,053 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 402 กิโลกรัมต่อไร่ โดยที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเนื้อที่การปลูกมากที่สุด 627,812 ไร่ รองลงมาจังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ 407,622 ไร่ และจังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ 372,317 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552) สำหรับจังหวัดนราธิวาสมีเนื้อที่การปลูกข้าวทั้งสิ้น 185,415 ไร่ หรือ 9% ของเนื้อที่การปลูกข้าวทั้งหมดของภาคใต้ ซึ่งอำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุดคือ อำเภอตากใบ มีเนื้อที่ 43,619 ไร่ รองลงมาอำเภอเมืองนราธิวาส มีเนื้อที่ 27,018 ไร่ และอำเภอบาเจาะ มีเนื้อที่ 25,950 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส, 2551)

สำหรับอำเภอเมืองนราธิวาสซึ่งมีเนื้อที่การปลูกข้าว 27,018 ไร่ เกษตรกร 4,641 ราย โดยที่ตำบลลำภูมีเนื้อที่การปลูกข้าว 7,190 ไร่ เกษตรกร 759 ราย ผลผลิตเฉลี่ย 350 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนราธิวาส, 2551) ซึ่งผลผลิตเฉลี่ยที่ได้อยู่ในระดับต่ำ สาเหตุหลักมาจากสภาพน้ำที่ท่วมขังในช่วงฤดูการทำนา ลักษณะพื้นที่ ขึ้นตอนในกระบวนการผลิต

การบริหารจัดการของเกษตรกร ที่สำคัญการเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลผลิตข้าวโดยตรง แม้ว่าตำบลลำภูมีเนื้อที่การปลูกข้าวมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากตำบลบางปอ ที่มีเนื้อที่ 7,577 ไร่ เกษตรกร 1,163 ราย แต่ตำบลลำภูเป็นพื้นที่ที่สามารถเก็บข้อมูลในระดับครัวเรือนได้ รวมทั้งมีลักษณะพื้นที่ปลูกข้าวทั้งในและนอกเขตชลประทาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้สามารถเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะกรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน และกรมชลประทาน เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนด้านงบประมาณ การถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมด้านการปลูกข้าว เป็นต้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 5 ประการ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ทำนาในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาสภาพการปลูกข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา
- 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูกในพื้นที่ศึกษา
- 5) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาการเก็บข้อมูล ไว้ดังนี้

- 1) พื้นที่ศึกษา จำนวน 5 หมู่บ้าน คือ บ้านปราง หุ่นขุน โศกโก หุ่นงาย และบ้านบาโง
- 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่ทำนา จำนวน 100 ราย แบ่งเป็นเกษตรกรที่ทำนากนอเขตชลประทาน ได้แก่ บ้านหุ่นขุน บ้านโศกโก และบ้านหูนงาย จำนวน 60 ราย (3 หมู่บ้าน ๆ ละ 20 ราย) เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ทำนามากที่สุด และเกษตรกรที่ทำนาในเขตชลประทาน ได้แก่ บ้านปราง 10 รายและบ้านบาโง 30 ราย รวม 40 ราย เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวในพื้นที่ชลประทานในตำบลลำภู มีทั้งหมด 40 ราย จึงเก็บประชากรทั้งหมด
- 3) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล เดือนธันวาคม พ.ศ. 2551 - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจของเกษตรกรที่ทำนา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าว ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการปลูกข้าวของ เกษตรกรไปใช้ เพื่อเป็นแนวทางการสนับสนุนด้านงบประมาณ การถ่ายทอดความรู้และการ ส่งเสริมด้านการปลูกข้าว โดยเฉพาะการเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ได้ให้นิยามศัพท์ไว้ดังนี้

- 1) ข้าวพันธุ์พื้นเมือง หมายถึง ข้าวที่นิยมปลูกกันทั่วไปในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่ แล้วเกษตรกรจะเก็บเมล็ดพันธุ์เอาไว้เพื่อใช้ในฤดูกาลต่อไป
- 2) ข้าวพันธุ์ส่งเสริม หมายถึง พันธุ์ข้าวที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ให้เป็นสายพันธุ์ที่ดี มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และให้ผลผลิตสูง
- 3) อาชีพหลัก หมายถึง อาชีพที่ทำรายได้หลักให้กับเกษตรกร
- 4) อาชีพเสริม หมายถึง อาชีพที่ทำรายได้นอกเหนือจากอาชีพหลัก
- 5) รายได้รวมของครัวเรือน หมายถึง รายได้ทั้งหมดจากสมาชิกในครัวเรือนทั้งที่เป็น ภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรรวมกัน

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับข้าวและสถานการณ์การผลิต
- 2.2 ทฤษฎีการตัดสินใจ
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 องค์ความรู้เกี่ยวกับข้าวและสถานการณ์การผลิต

2.1.1 สายพันธุ์ข้าว

ข้าว เป็นธัญญาหารหลักของชาวโลก จัดเป็นพืชสายพันธุ์เดียวกับหญ้า ซึ่งนับได้ว่าข้าวเป็นหญ้าที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก และมีความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถปลูกขึ้นได้ง่าย มีความทนทานต่อทุกสภาพ ไม่ว่าจะเป็นถิ่นแห้งแล้งแบบทะเลทราย พื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง หรือแม้กระทั่งบนเทือกเขาที่หนาวเย็น ข้าวก็ยังสามารถงอกงามขึ้นมาได้ ข้าวชนิดแรกที่มนุษย์รู้จักนำมากินคือ ข้าวป่า จากหลักฐานที่พบทำให้สันนิษฐานได้ว่า เมื่อประมาณ 16,000 ปีที่แล้ว ยุคน้ำแข็งใกล้สิ้นสุดลง สัตว์ใหญ่หลายชนิดเริ่มสูญพันธุ์ไป มนุษย์จึงต้องลดบทบาทการล่าสัตว์แล้วหันมาสะสมข้าวป่าและพืชเพื่อเป็นอาหาร

สายพันธุ์ของพืชตระกูลข้าว ที่มีอยู่บนโลกนี้มีมากถึง 120,000 สายพันธุ์ แต่พันธุ์ที่รู้จักและนำมาปลูก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือ *Oryza sativa* ที่นิยมเพาะปลูกในทวีปเอเชีย และ *Oryza glaberrina* ที่นิยมเพาะปลูกในทวีปแอฟริกา แต่ข้าวที่ปลูกและซื้อขายกันในตลาดโลกเกือบทั้งหมดจะเป็นข้าวจากทวีปเอเชีย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะและพื้นที่ปลูกได้ดังนี้ (มูลนิธิข้าวไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2551)

1) **ข้าวอินดิกา (Indica)** หรือข้าวเจ้า เป็นข้าวที่มีลักษณะเมล็ดเรียวยาวรี ลำต้นสูงตั้งชื่อมาจากแหล่งที่ค้นพบครั้งแรกในประเทศอินเดีย เป็นข้าวที่นิยมเพาะปลูกในทวีปเอเชียเขตร้อน ตั้งแต่ จีน เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ไทย อินโดนีเซีย จนถึงอินเดียและศรีลังกา และแพร่กระจายในทวีปอเมริกา สำหรับในประเทศไทย ข้าวอินดิกานิยมเพาะปลูกในบริเวณที่ราบลุ่มตอนใต้ของแม่น้ำเจ้าพระยา เพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วแทนข้าวเหนียวที่เคยปลูก ซึ่งคนไทยสมัยนั้นเรียกข้าวอินดิกาที่มาจากต่างประเทศว่า “ข้าวของเจ้า” แล้วเรียกกันสั้นลงเหลือเพียง “ข้าวเจ้า” มาถึงทุกวันนี้

2) **ข้าวจาปอนิกา (Japonica)** เป็นข้าวเหนียวเมล็ดป้อม กลมรี มีแหล่งกำเนิดจากทางภาคเหนือ แล้วผ่านมาทางลุ่มแม่น้ำโขง ในสมัยก่อนพุทธศตวรรษที่ 20 หลังจากนั้นลดจำนวนลงและได้แพร่หลายในเขตอบอุ่น เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี รัสเซีย ยุโรป และอเมริกา

3) **ข้าวจาวานิกา (Javanica)** เป็นข้าวลักษณะเมล็ดป้อมใหญ่ สันนิษฐานว่าเป็นข้าวพันธุ์ผสมระหว่างข้าวอินดิกาและจาปอนิกา นิยมเพาะปลูกในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ได้หวัน หมู่เกาะริวกิว และญี่ปุ่น แต่ไม่ค่อยได้รับความนิยมนักเพราะให้ผลผลิตต่ำ ประเทศต่าง ๆ ในโลกต่างก็มีการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวใหม่ รวมทั้งเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกข้าวและวิธีการปลูกข้าวให้ได้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น

2.1.2 ชนิดของข้าว

ข้าวสามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภทคือ จำแนกตามนิเวศการปลูก จำแนกตามคุณสมบัติของเมล็ดข้าว จำแนกตามการตอบสนองของช่วงแสง จำแนกตามการปรับปรุงพันธุ์พืช (กรมวิชาการเกษตร, 2542) และการจำแนกตามฤดูกาลปลูก (กรมวิชาการเกษตร, 2550)

1) จำแนกตามนิเวศการปลูก

ข้าวสามารถแบ่งตามนิเวศวิทยาในการปลูกออกได้เป็น 3 ชนิด คือ ข้าวไร่ ข้าวนาสวน และข้าวขึ้นน้ำ ดังนี้

(1) **ข้าวไร่ (Upland Rice)** หมายถึงข้าวที่ปลูกในที่ดอนไม่มีน้ำขัง และไม่มีคันนา ปลูกโดยอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว การปลูกเหมือนพืชไร่ทั่วไปและปลูกมากทางภาคเหนือ (ตามคอก) และภาคใต้ (ปลูกแซมสวนยางอายุ 1-3 ปี) มีพันธุ์ดีที่ทางราชการแนะนำปลูก เช่น ชิวแม่จัน (ภาคเหนือ) กุ่มเมืองหลวง และดอกพยอม (ภาคใต้)

(2) **ข้าวนาสวน (Lowland Rice)** เป็นข้าวที่ปลูกในที่ลุ่มมีระดับน้ำลึกไม่เกิน 80 เซนติเมตร ซึ่งเป็นข้าวที่ปลูกกันส่วนใหญ่ของประเทศและมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง ส่วนมากจะให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าข้าวไร่ และข้าวขึ้นน้ำ (อยู่ระหว่าง 30-50 ถึงต่อไร่)

(3) **ข้าวขึ้นน้ำหรือข้าวนาเมืองหรือข้างฟางลอย (Floating Rice)** เป็นข้าวที่ปลูกในพื้นที่ที่มีน้ำท่วมลึกในฤดูน้ำหลาก โดยมีน้ำท่วมลึกเกินกว่า 80 ซม. บางที่น้ำอาจจะลึกถึง 3-4 เมตรก็ได้ พันธุ์ข้าวชนิดนี้จะสามารถปรับตัวได้ตามระดับน้ำที่สูงขึ้นจึงเรียกว่าข้าวขึ้นน้ำ พบมากในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง ส่วนในภาคใต้พบบ้างเป็นบางแห่ง การปลูกมักจะใช้หว่านข้าวแห้ง ตอนต้นฤดูฝน พันธุ์ที่ทางราชการแนะนำได้แก่ เล็บมีอนาง 111 ปิ่นแก้ว 56 ตะเภาแก้ว 16 นางฉลอง กข.17 กข.19 เป็นต้น ผลผลิตโดยเฉลี่ยประมาณ 200-300 กิโลกรัมต่อไร่ เมล็ดข้าว

เมื่อนำไปสีมักจะแตกหักเนื่องจากข้าวสารมีท้องไข่หรือท้องปลาชิวมาก พ่อค้าจึงนิยมเอาไปทำข้าวหนึ่ง

2) จำแนกตามคุณสมบัติของเมล็ดข้าว

คุณสมบัติของเมล็ดข้าวจะประกอบด้วยแป้งส่วนใหญ่ 2 ชนิดคือ อะมัยโลเพคติน (Amylopectin) ทำให้เมล็ดข้าวมีสีขาวขุ่น เวลาต้มสุกแล้วจะเหนียว และอะมัยโลส (Amylose) ที่ทำให้ข้าว มีสีขาวใส เมื่อต้มสุกจะมีสีขาวขุ่นและร่วน ข้าวเหนียว (Glutinous Rice) จะมีแป้งอะมัยโลเพคตินเป็นส่วนใหญ่คือประมาณ 95% และมีแป้งอะมัยโลสน้อยมากหรือไม่มี ส่วนข้าวเจ้า (Non-Glutinous Rice) นั้นมีปริมาณอะมัยโลสสูง 10-30% มีอะมัยโลเพคติน 70-90 % ตัวอย่างข้าวเจ้าพันธุ์ดีที่ทางการแนะนำได้แก่ ข้าวดอกมะลิ 105 ขาวตาแห้ง 17 เหลืองประทิว 123 กำผาย 41 กข. 1 กข. 5 กข.7 ส่วนพันธุ์ข้าวเหนียวที่ทางการแนะนำ ได้แก่ เหนียวสันป่าตอง กข.2 กข.4 กข.6 กข.8 กข.10

3) จำแนกตามการตอบสนองของช่วงแสง

(1) ข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสง (Photoperiod Sensitive Varieties) เป็นพันธุ์ข้าวที่จะออกดอกได้ในช่วงวันสั้น (น้อยกว่า 12 ชั่วโมง) ในประเทศไทยจะอยู่ในช่วงเดือนกันยายน-ธันวาคม ข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสงนี้จะปลูกได้เฉพาะ นาปี ถ้าปลูกในนาปรังจะไม่ออกดอก ข้าวพันธุ์ไวต่อช่วงแสงนี้ ได้แก่ พันธุ์พื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์ กข. ที่ไวต่อช่วงแสง เช่น กข.5 กข.6 กข.8 กข.13 กข.15 กข.19 และกข.17

(2) ข้าวพันธุ์ไมไวต่อช่วงแสง (Photoperiod Insensitive Varieties) พันธุ์ข้าวจำพวกนี้จะออกดอกได้โดยไม่ขึ้นกับความยาวของช่วงวันจะขึ้นอยู่กับอายุเก็บเกี่ยวที่ค่อนข้างแน่นอน และใช้เป็นพันธุ์ข้าวที่ปลูกในนาปรัง ซึ่งต้องอาศัยน้ำชลประทาน ได้แก่ กข.1 กข.2 กข.3 กข.4 กข.7 กข.9 กข.10 กข.11 กข.17 กข.21 กข.23 และ กข.25 ส่วนพันธุ์พื้นเมืองมีอยู่พันธุ์เดียว คือ พันธุ์เหลืองทอง

4) จำแนกตามการปรับปรุงพันธุ์พืช

ข้าวสามารถแบ่งตามการปรับปรุงพันธุ์พืชออกเป็น 2 ชนิด คือ พันธุ์พื้นบ้านหรือพันธุ์พื้นเมือง และข้าวพันธุ์ดีทางราชการหรือพันธุ์ส่งเสริม (กรมวิชาการเกษตร, 2550)

(1) พันธุ์พื้นบ้านหรือพันธุ์พื้นเมือง (Land Race Varieties) เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรใช้ปลูกมาแต่ดั้งเดิม ส่วนมากมักเป็นพันธุ์ที่มีการปรับตัวดีในสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น มักมีต้นสูงใบดู่ เนื่องจากต้องแข่งกับวัชพืชปรับตัวในสภาพดินไม่อุดมสมบูรณ์ได้ดี ตอบสนองต่อปุ๋ยต่ำ พันธุ์พื้นเมืองจะให้ผลผลิตต่ำถึงปานกลางขึ้นอยู่กับสภาพการปลูกของเกษตรกร พันธุ์พื้นเมืองมี

อยู่มาก และมักเรียกชื่อไปตามท้องถิ่น ส่วนมากจะมีคำว่า ขาว เหลือง ชื่อดอกไม้ ชื่อผู้หญิง เช่น ขาวนวล เจ้าขาว หอมเหลือง เหลืองน้อย แก่นจันทร์ ยาไทร นางมด ศรีนวล ฯลฯ

(2) ข้าวพันธุ์ดีทางราชการหรือพันธุ์ส่งเสริม คือ พันธุ์ข้าวที่ทางราชการได้ขยายพันธุ์และเผยแพร่ออกสู่เกษตรกร เป็นพันธุ์ข้าวที่คณะกรรมการพิจารณาพันธุ์ข้าวได้ตรวจสอบแล้ว และประกาศเป็นทางการ ลักษณะโดยทั่วไปจะเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ตอบสนองต่อปุ๋ยสูง ด้านทานโรคและแมลง มีเมล็ดได้มาตรฐาน คุณภาพการหุงต้มดี ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีอยู่ในแต่ละพันธุ์แตกต่างกันไป การได้มาของพันธุ์ดีทางราชการนั้นได้มาจากการคัดเลือกจากพันธุ์พื้นเมือง และการสร้างพันธุ์ขึ้นใหม่โดยวิธีการผสมพันธุ์ หรือชักนำให้กลายพันธุ์โดยใช้รังสี ตัวอย่างพันธุ์ดีที่ได้รับการคัดเลือกจากพันธุ์พื้นเมือง เช่น ข้าวขาวดอกมะลิ 105 เหนียวสันป่าตอง ขาวตาแห้ง 17 เหลืองประทิว 123 ขาวพวง 32 ปิ่นแก้ว 56 ทางภาคใต้มี นางพญา 132 แก่นจันทร์ เขื่อนน้ำ 43 พวงไร 2 เป็นต้น (เลขคู่เป็นข้าวเหนียวและเลขคี่เป็นข้าวเจ้า) ข้าวพันธุ์ กข. ที่เกิดจากการชักนำให้กลายพันธุ์ด้วยรังสี เช่น กข.6 กข.10 กข.15 เป็นต้น ทางราชการจะมีรายชื่อพันธุ์ข้าวที่ส่งเสริมในทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งพันธุ์เหล่านั้นได้ผ่านการทดสอบในระดับท้องถิ่นซึ่งได้รับผลดี ดังนั้นในแต่ละพื้นที่จึงอาจจะมีพันธุ์เฉพาะแห่งไป

5) การจำแนกตามฤดูกาลปลูก

การจำแนกตามฤดูกาลปลูกสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

(1) ข้าวนาปี คือ ข้าวที่ปลูกในฤดูการทำนาปกติตามฤดูฝน ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละภาคและท้องที่ ส่วนมากจะใช้พันธุ์ข้าวที่ไวแสง พันธุ์ข้าวนาปียังแบ่งออกเป็นพันธุ์ข้าวหนัก ข้าวกลาง และข้าวเบา ตามอายุการเก็บเกี่ยว

(2) ข้าวนาปรัง (หรือนากรัง) คือ ข้าวที่ปลูกนอกฤดูทำนาปกติได้รับน้ำจากการชลประทาน ส่วนมากจะใช้พันธุ์ข้าวที่ไม่ไวแสง สามารถจะกำหนดอายุเก็บเกี่ยวได้ของแต่ละพันธุ์ค่อนข้างแน่นอน

2.1.3 พันธุ์ข้าวของไทย

1) พันธุ์ส่งเสริม

ข้าวพันธุ์ส่งเสริม ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ข้าวที่ทางราชการได้ทำการปรับปรุงพันธุ์เพื่อให้ข้าวมีผลผลิตที่สูงกว่า สามารถต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูได้ดี ซึ่งพันธุ์ข้าวที่ราชการส่งเสริมมีหลายพันธุ์ด้วยกัน (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 พันธุ์ข้าวไทยและการปรับปรุงพันธุ์

ที่	ชื่อพันธุ์	ลักษณะพิเศษ
1	ขาวดอกมะลิ 105	ปลูกได้ในที่นาดอน ทนแล้ง ทนดินเปรี้ยว-ดินเค็ม คุณภาพการหุงต้มดี มีกลิ่นหอมรสชาติดี ด้านทานไส้เดือนฝอยรากปม
2	ปทุมธานี 60	ต้านทานโรคกาบใบเน่า โรคใบหงิก
3	กข. 7	ค่อนข้างต้านทานโรคใบไหม้ และ โรคขอบใบแห้ง ค่อนข้างทนดินเค็ม
4	กข. 23	ต้านทานโรคไหม้ปานกลาง
5	กข. 27	ต้านทานโรคใบหงิก โรคกาบใบแห้ง โรคไหม้คอรวง ทนน้ำท่วมได้ดี
6	สุวรรณบุรี 60	ต้านทานโรคไหม้ โรคขอบใบแห้ง เพลี้ยจักจั่น
7	พิชณุโลก 60-2	ต้านทานโรคกาบใบเน่า โรคไหม้ โรคใบสีส้มในระดับสูง ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลปานกลาง
8	สุวรรณบุรี 90	ต้านทานโรคใบหงิก โรคใบสีส้ม โรคใบไหม้ และโรคขอบใบแห้ง ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
9	ชัยนาท 1	ต้านทานโรคใบหงิก โรคใบไหม้ ต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และเพลี้ยกระโดดหลังขาว
10	เหลืองประทิว 123	ต้านทานโรคขอบใบแห้ง และโรคใบหงิก
11	ขาวตาแห้ง 17	คุณภาพการสี และการหุงต้มดี ด้านทานแมลงบั่วปานกลาง
12	นางพญา 132	ต้านทานโรคใบจุดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่นสีเขียว
13	แก่นจันทร์	ต้านทานโรคใบหงิก โรคใบขีดสีน้ำตาล และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว
14	พัทลุง 60	ต้านทานโรคขอบใบแห้ง
15	ลูกแดงปัดธานี	ต้านทานโรคใบไหม้ ทนต่อดินเค็มและดินเปรี้ยว
16	เถี่ยพัทลุง	ให้ผลผลิตสูง ปรับตัวได้ดีในที่นาดอนและลุ่ม คุณภาพการสีดี
17	ปิ่นแก้ว 56	ทนน้ำลึก และขึ้นน้ำได้ดี ไม่ต้านทานโรคใบไหม้ โรคใบสีส้ม โรคใบหงิก
18	เล็บมือนาง 111	ต้านทานโรคใบจุดสีน้ำตาล ทนแล้ง ทนน้ำลึก
19	หั้นตรา 60	เหมาะสำหรับที่ราบลุ่มภาคกลาง ด้านทานโรคใบไหม้
20	พลาจามปราจีนบุรี	ต้านทานโรคใบไหม้
21	ปราจีนบุรี 1	ต้านทานโรคใบไหม้ระยะกล้า โรคใบขีดโปร่งแสง ทนน้ำลึก ให้ผลผลิตและคุณภาพสูง ทนแล้ง ทนดินเปรี้ยว
22	ปราจีนบุรี 2	ทนน้ำลึก ให้ผลผลิตสูง
23	ดอกพะยอม	ต้านทานโรคใบไหม้ โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคใบขีดสีน้ำตาล
24	กุ่มเมืองหลวง	เหมาะสำหรับปลูกพืชแซมยางหรือปลูกเป็นข้าวไร่ทางภาคใต้ ต้านทานโรคใบไหม้ โรคใบจุดสีน้ำตาล
25	เจ้าอ้อ	เหมาะสำหรับปลูกในสภาพไร่พื้นราบและสภาพไร่เชิงเขาในภาคเหนือ ต้านทานโรคใบไหม้
26	น้ำรู่	เหมาะสำหรับปลูกในสภาพไร่ที่สูงมีอากาศหนาว ต้านทานโรคใบไหม้
27	เล็บนก	ปลูกได้ทั้งที่ลุ่มและที่ดอน
28	ช่อสูง	รวงมีเมล็ดลีบน้อย ปลูกได้ดีในที่ดอน ข้าวสารสวย นุ่มและข้าวสารราคาดี

ที่มา : กรมการข้าว, 2550

2) พันธุ์พื้นเมือง

จากการสำรวจของศูนย์วิจัยข้าวจังหวัดพัทลุง พบว่าพันธุ์พื้นเมืองที่เกษตรกรในภาคใต้ปลูกส่วนใหญ่ ประกอบด้วย 30 พันธุ์ มีทั้งประเภทพันธุ์เบา พันธุ์ปานกลาง และพันธุ์หนัก ซึ่งมีลักษณะประจำพันธุ์ที่แตกต่างกัน (ตารางที่ 2.2 - 2.4)

ตารางที่ 2.2 พันธุ์พื้นเมือง ประเภทพันธุ์เบา

ที่	ชื่อพันธุ์	อายุวันเก็บเกี่ยว	ความสูงเฉลี่ย (ซม.)	การแตกกอ	ความยาวคอรวง (ซม.)	สีของเปลือกข้าว	ขนาดเมล็ด	ผลผลิต (กก./ไร่)	ลักษณะที่สำคัญอื่น ๆ
1	ลูกปลา	150-165 วัน	135	น้อย	12	น้ำตาลแดง	สั้น	350	ช่วงเป็นต้นกล้า โคนต้นสีแดง, ปลูกที่ดอนเมื่อหุงข้าวจะนิ่ม
2	ข้าวหอม	150 วัน	125	มาก	11	ขาวอมเหลือง	สั้น	400	
3	หอมจันทร์	150-160 วัน	125	ปานกลาง	10	เหลืองปนน้ำตาล	สั้น	250	ก้านรวงมีสีม่วง มีกลิ่นหอมเวลาหุง
4	น้ำค้าง	150 วัน	135	น้อย	12	ขาวอมเหลือง	สั้น	270	เมื่อหุงข้าวจะแข็ง
5	รวงรี	160 วัน	133	ปานกลาง	10	ขาวอมเหลือง	ยาว	350	รวงจะสั้นกว่าช่อนาง เมื่อหุงจะแข็งปานกลาง
6	ช่อถั่ว	150 วัน	100	ปานกลาง	10	สีขาว	สั้น	240	เมื่อหุงข้าวจะแข็งปานกลาง
7	ช่อนาง	150 วัน	115	ปานกลาง	11	ขาวอมเหลือง	ยาว	400	รวงจะยาว เมล็ดแข็ง น้ำหนักดีกว่าช่อถั่ว ข้าวจะแข็งปานกลาง
8	บัวขาว	155 วัน	111	ปานกลาง	10	สีขาว	ยาว	200	ขึ้นได้ดีในที่ดอน
9	นาคอ	140 วัน	125	ปานกลาง	11	ขาวอมเหลือง	ยาว	140	ขึ้นได้ดีในที่ดอน
10	ลูกคำ	150 วัน	115	ปานกลาง	10	น้ำตาลดำ	ยาว	280	ขึ้นได้ดีในที่ดอน ข้าวสุกมีรสชาติอร่อย
11	ลูกจีน	150 วัน	115	ปานกลาง	10	ขาวอมเหลือง	ยาว	325	ขึ้นได้ดีในที่ดอน
12	คอย	150 วัน	115	มาก	10	แดง	สั้น	255	ขึ้นได้ดีในที่ดอน
13	นางพิมพ์	140 วัน	125	ปานกลาง	10	น้ำตาลแดง	ยาว	275	รวงจะมีสีดำ ยาวและเมล็ดแน่น
14	มาขอ	150 วัน	130	ปานกลาง	10	เหลืองอม	สั้น	225	ขึ้นได้ดีในที่ดอน ข้าวจะแข็งกว่าข้าว
15	ล้างนึ่ง	150 วัน	130	ปานกลาง	11	เหลืองอมน้ำตาล	ยาว	240	หัวนา เป็นข้าวเหนียว ปลูกได้ในที่ลุ่มปานกลาง

ที่มา : ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง, 2549

ตารางที่ 2.3 พันธุ์พื้นเมือง ประเภทพันธุ์ปานกลาง

ที่	ชื่อพันธุ์	อายุวันเก็บเกี่ยว	ความสูงเฉลี่ย (ซม.)	การแตกกอ	ความยาวคอรวง (ซม.)	สีของเปลือกข้าว	ขนาดเมล็ด	ผลผลิต (กก./ไร่)	ลักษณะที่สำคัญอื่น ๆ
1	เข้มทอง	156 วัน	140	มาก	11	เหลือง งอม น้ำตาล	ยาว	360-400	รวงสีเหลือง ข้าวสุกสีขาว คิวมัน นุ่มไม่กระด้าง
2	ดอกพริ้ว	165 วัน	115	หนัก	10	ขาวอม เหลือง	ยาว	400	ใช้ทำขนมอย่างเดียว ปลูกได้ในที่ลุ่มและลุ่ม ปานกลาง
3	หัวนา	170 วัน	120	มาก	12	น้ำตาลดำ	ยาว	250	-
4	ช่อตานี	170 วัน	165	มาก	11	ขาวอม เหลือง	สั้น	200	ข้าวสารแข็ง
5	หมอรูน	170 วัน	165	มาก	11	เหลือง งอม น้ำตาล	ยาว	300	เหมาะที่จะปลูกในที่ ลุ่ม
6	โปิ๊ะหมอ	175 วัน	155	มาก	10	น้ำตาล แดง	ยาว	330	เมื่อหุงมีกลิ่นหอม ข้าวเหนียว
7	นางนาค	165 วัน	150	มาก	11	ขาวอม เหลือง	สั้น	340	ข้าวสารแข็งแต่รสชาติ ดี
8	ลูกเขย	175 วัน	145	มาก	12	น้ำตาล แดง	ยาว	340	ปลูกได้ทั้งที่ลุ่มและที่ ดอน ข้าวสุกจะแข็ง รสชาติดี ปานกลาง
9	ยอดม่วง	170 วัน	145	มาก	11	น้ำตาลดำ	ยาว	270	-ขึ้นได้ดีในที่ดอน
10	ไจ่มด	165 วัน	130	มาก	10	แดง	สั้น	340	ปลูกได้ทั้งที่ลุ่มและที่ ดอน
11	ช่อจิง	175 วัน	165	มาก	10	ขาวอม เหลือง	ปาน กลาง	340	รวงแน่น เมล็ดแน่น
12	ขึ้นดิน	165 วัน	165	มาก	11	ดำ	ปาน กลาง	330	ขึ้นได้ดีในที่ลุ่มปาน กลาง

ที่มา : ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง, 2549

ตารางที่ 2.4 พันธุ์พื้นเมือง ประเภทพันธุ์หนัก

ที่	ชื่อพันธุ์	อายุวันเก็บเกี่ยว	ความสูงเฉลี่ย (ซม.)	การแตกกอ	ความยาวคอรวง (ซม.)	สีของเปลือกข้าว	ขนาดเมล็ด	ผลผลิต (กก./ไร่)	ลักษณะที่สำคัญอื่น ๆ
1	สามรวง	180 วัน	150	มาก	11	เหลือง	ยาว	400	เมล็ดลึบน้อย นวดง่าย เมื่อหุงจะแข็งปาน กลาง
2	ช่อน้ำ	185 วัน	160	มาก	11	น้ำตาล แดง	ยาว	280	รวงยาว เมื่อหุงข้าวจะแข็ง
3	ข้างโอบ	190 วัน	165	มาก	10	ขาวอม เหลือง	ยาว	370	เมื่อหุงข้าวจะแข็ง

ที่มา : ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง, 2549

2.1.4 รูปแบบการทำนา

การปลูกข้าวในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 วิธีด้วยกัน (กาญจนา, 2550)

1) การปลูกข้าวไร่ (Upland Rice Planting) หมายถึงการปลูกข้าวบนที่ดอนและไม่มีน้ำขังในพื้นที่ปลูก พื้นที่ดังกล่าวมักเป็นพื้นที่เชิงเขามีระดับสูง ๆ ต่ำ ๆ สำหรับภาคใต้มีการปลูกแซมในสวนยางพาราอ่อนไม่เกิน 4 ปี เนื่องจากมีพื้นที่ว่างระหว่างแถวยาง ซึ่งร่มบียงไม่ปิดทางแสง จึงไม่สามารถไถเตรียมดินเหมือนการปลูกพืชไร่อื่น ๆ เกษตรกรมักจะปลูกแบบหยอด โดยจะทำการตัดไม้เล็กและหญ้าออก ใช้ไม้ปลายแหลมเจาะดินเป็นหลุมเล็ก ๆ ลึกประมาณ 3 เซนติเมตร ปากหลุมมีขนาดกว้างประมาณ 1 นิ้ว ระยะระหว่างหลุมประมาณ 25 x 25 เซนติเมตร มักจะหยอดเมล็ดทันทีที่ทำหลุมโดยหลอดหลุมละ 5-8 เมล็ด หยอดเสร็จแล้วใช้เท้าเกลี่ยดินกลบ ข้าวจะงอกหลังจากได้รับความชื้นจากฝน

2) การปลูกข้าวนาดำ (Transplanting Rice Culture) แบ่งวิธีการออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ ตอนแรกเป็นการตกกล้า (เพาะกล้า) ในแปลงขนาดเล็ก ตอนที่สองเป็นการถอนต้นกล้าหรือย้ายกล้าไปปักดำในนาที่ได้เตรียมพื้นที่ไว้แล้ว ขั้นตอนต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

การเตรียมดิน พื้นที่ที่จะทำการปักดำจะต้องมีการไถตะ ไถแปรและคราด เอาเศษพืชจากนาออกไป เดิมเกษตรกรใช้โค กระบือ ปัจจุบันมีรถไถขนาดเล็กเรียกว่าควายเหล็กหรือรถไถเดินตาม โดยทั่วไปพื้นที่นาจะแบ่งออกเป็นแปลงเล็ก ๆ (ทางใต้เรียกว่าบึง) มีขนาดประมาณ 1 ไร่ หรือเล็กกว่า ส่วนคันนามีไว้สำหรับเก็บกักน้ำ หรือปล่อยน้ำทิ้งจากแปลงนา ก่อนไถต้องรอให้ดินมีความชื้นพอที่จะไถได้เสียก่อน อาจจะรอให้ฝนตกหรือปล่อยน้ำเข้าไปในแปลง การไถตะ หมายถึงการไถครั้งแรก เพื่อทำลายวัชพืชนาและพลิกกลับหน้าดิน ปล่อยทิ้งไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ จึงทำการไถแปร ซึ่งหมายถึงการไถเพื่อตัดกับรอยไถตะ ทำให้รอยไถตะแตกเป็นก้อนเล็ก ๆ จนวัชพืชออกจากดิน การไถแปรอาจจะไถมากกว่าหนึ่งครั้งก็ได้ขึ้นอยู่กับระดับน้ำและปริมาณวัชพืช หลังจากไถแปรแล้วควรทำคราดทันที การคราดนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเอาวัชพืชออกจากนา การเตรียมพื้นที่ที่ดีจะปรับให้พื้นที่สม่ำเสมอ เพื่อให้ระดับน้ำมีความสม่ำเสมอด้วย หากพื้นที่ไม่สม่ำเสมอ เช่น พื้นที่สูงจะมีวัชพืชขึ้นและเป็นที่พักพิงของหนูทำลายข้าวในระยะต่อมา

การตกกล้า หมายถึง การเอาเมล็ดไปหว่านในหังอกและเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นต้นกล้า สามารถจะทำได้หลายวิธี เช่น การตกกล้าในดินเปียกคือตกกล้าบนเทือก การตกกล้าในดินแห้งจะตกกล้าในพื้นที่ดอนที่มีการปรับที่เรียบร้อยแล้ว เมล็ดพันธุ์ที่เอามาตกกล้าจะต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ปราศจากเชื้อโรคต่าง ๆ การแยกเอาเมล็ดสมบูรณ์ ทำได้โดยใส่เมล็ดพันธุ์ในน้ำเกลือที่มีความถ่วงจำเพาะประมาณ 1.08 (น้ำสะอาด 1 ลิตร ผสมเกลือแกง 1.7 กิโลกรัม วัสดุได้จากไข่เริ่มลอย) เมล็ดสมบูรณ์จะจมก้น ส่วนเมล็ดไม่สมบูรณ์จะลอย และตักออก เอาเมล็ดที่

ต้องการใส่ถุงผ้าไปแช่ในน้ำนาน 12-24 ชั่วโมง แล้วนำมาผึ่งบนกระดานที่มีลมถ่ายเทสะดวก เอาผ้าหรือกระสอบเปียกน้ำคลุมไว้ 36-48 ชั่วโมง หลังจากนั้นเมล็ดข้าวจะงอก จึงเอาไปหว่านบนแปลงกล้าเปียกที่ได้เตรียมไว้ สำหรับตกล้ำในดินแห่งนั้นจะใช้การหว่านเมล็ดบนแปลงกล้าที่เปิดเป็นร่องเป็นแถวแล้วกลบ อาจจะมีการรดน้ำช่วยให้ข้าวงอกเร็วขึ้นถ้าฝนไม่ตก โดยปกติใช้เมล็ดพันธุ์จำนวน 40-50 กิโลกรัม ต่อเนื้อที่แปลงกล้าหนึ่งไร่ เมื่อกล้ามีอายุครบ 25-30 วันนับจากวันหว่านเมล็ด จะถอนต้นกล้าไปปักดำ

การปักดำ ใช้ต้นกล้าอายุ 25-30 วัน โดยถอนต้นกล้าจากแปลงแล้วมัดรวมกันเป็นมัด ๆ เข้าต้นกล้าสูงมากก็ให้ตัดปลายใบทิ้ง นำไปปักดำในที่นาที่เตรียมไว้ ซึ่งควรมีน้ำขังอยู่ประมาณ 5-10 เซนติเมตร เพราะช่วยค้ำต้นข้าวไม่ให้ล้มเมื่อมีลมพัด ทำการปักดำเป็นแถวโดยใช้กล้า 3-4 ต้นต่อกอ ปลูกให้มีระยะห่างระหว่างกอ 25x25 เซนติเมตร

3) การปลูกข้าวนาหว่าน (Broadcasting or Direct Sowing Rice Culture) เป็นการปลูกข้าวโดยการหว่านเมล็ดพันธุ์ลงไปในพื้นที่นาที่ได้เตรียมไว้ พื้นที่ที่ทำข้าวนาหว่านนับมีการไถตะไถแปร โดยจะมีการไถพื้นที่พลิกดินไว้ก่อน 1-2 เดือน เพื่อรอฝน เมื่อฝนเริ่มมาจึงทำการหว่าน การหว่านมีหลายวิธี เช่น การหว่านสำรวย หว่านคราด กลบหรือไถกลบ และการหว่านน้ำตาม

การหว่านสำรวย หลังจากเตรียมดินโดยการไถตะไถแปรแล้วนำเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้เพาะหว่านลงไปโดยตรง ปกติใช้เมล็ดพันธุ์ 1-2 ถังต่อไร่ (1 ถังข้าวเปลือก = 10 กิโลกรัม) เมล็ดพันธุ์ที่หว่านจะตกอยู่ตามซอกก่อนดินและรอยไถ เมื่อฝนตกลงมาเมล็ดได้รับความชื้นก็จะงอก การหว่านแบบนี้ใช้กับดินที่มีความชื้นเพียงพออยู่แล้ว

การหว่านคราดกลบหรือไถกลบ กระทำเช่นเดียวกับการหว่านสำรวย แต่ใช้คราดหรือไถเพื่อกลบเมล็ด หากดินมีความชื้นอยู่แล้วเมล็ดก็จะเริ่มงอกทันที ต้นกล้าที่ขึ้นมาโดยวิธีนี้จะตั้งตัวได้ดีกว่า

การหว่านน้ำตาม การหว่านแบบนี้นิยมใช้ในพื้นที่ที่มีน้ำขังประมาณ 3-5 ซม. การเตรียมดินเหมือนการเตรียมดินทำนาดำตกล้ำแล้ว หลังจากดินตกตะกอนเป็นน้ำใสแล้วจึงเอาเมล็ดพันธุ์จำนวน 1-2 ถังต่อไร่ เพาะให้งอกแล้วหว่านลงไป แล้วไขน้ำออก เมล็ดจะเจริญเติบโตเป็นต้นข้าว การหว่านข้าวแบบนี้จะต้องมีการปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอ และมีการควบคุมน้ำได้

2.1.5 สถานการณ์การผลิต

1) สถานการณ์การผลิตข้าวในประเทศไทย

หลายประเทศในโลกที่มีการปลูกข้าว โดยแหล่งผลิตข้าวหลักของโลก คือ ประเทศจีนและประเทศอินเดีย ซึ่งมีเนื้อที่รวมทั้ง 2 ประเทศ มากถึงร้อยละ 48 ของเนื้อที่ทั้งหมดของโลก ซึ่งประเทศจีนพื้นที่ปลูกข้าว คือ Sichuan Jiangxi Guandong Guangxi และ Hubei ประเทศอินเดียพื้นที่ปลูกข้าว คือ West Bengel Uttar Pradesh Madhya Pradesh Orissa และ Bihar (กรมการค้าต่างประเทศ, 2551)

สำหรับประเทศไทย ถือเป็นประเทศที่มีเนื้อที่การปลูกข้าวเป็นอันดับ 5 ของโลกรองจาก ประเทศอินเดีย จีน อินโดนีเซีย และบังกลาเทศ โดยประเทศที่มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยมากที่สุด คือ ประเทศญี่ปุ่น 1,014 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาคือ ประเทศจีน เวียดนามและบังกลาเทศ ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ย 1,001 783 และ 625 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนผลผลิตข้าวเฉลี่ยของโลก 662 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับประเทศไทยผลผลิตข้าวเฉลี่ย เท่ากับ 411 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งพบว่าผลผลิตเฉลี่ยยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ (ตารางที่ 2.5)

ตารางที่ 2.5 เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี พ.ศ. 2551

ประเทศ	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (พันไร่)	ผลผลิตรวม (พันตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)
จีน	181,794	182,042	1,001
อินเดีย	273,125	136,510	500
อินโดนีเซีย	71,250	54,400	764
บังกลาเทศ	70,000	43,729	625
เวียดนาม	45,778	35,827	783
ไทย	62,953	29,269	411
พม่า	45,000	25,200	560
ฟิลิปปินส์	26,000	15,327	590
บราซิล	18,591	11,505	619
ญี่ปุ่น	10,550	10,695	1,014
รวมทั้งโลก	953,345	631,415	662

ที่มา : สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย, 2551

พื้นที่การปลูกข้าวนาปีของประเทศไทย แหล่งผลิตหลักอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมา คือ ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ ตามลำดับ ส่วนนาปรังนั้น แหล่งผลิตหลักอยู่ที่ภาคกลาง เนื่องจากมีระบบชลประทานที่ทั่วถึง รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ

ประเทศไทย มีเนื้อที่ข้าวนาปี 62 ล้านไร่ ผลผลิตรวม 29 ล้านตันข้าวเปลือก และมีผลผลิตเฉลี่ย 411 กิโลกรัมต่อไร่ โดยภาคที่มีผลผลิตเฉลี่ยมากที่สุด คือ ภาคกลาง 570 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา คือ ภาคเหนือ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ย 524 402 และ 321 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 2.6)

ตารางที่ 2.6 ข้าวนาปี : เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี พ.ศ. 2551

ภาค	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)
ภาคเหนือ	14,927,530	8,770,181	524
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	33,975,552	11,575,345	321
ภาคกลาง	11,994,726	8,096,676	570
ภาคใต้	2,058,276	827,053	402
รวมทั้งประเทศ	62,953,084	29,269,255	411

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552

สำหรับการทำข้าวนาปรังนั้น ส่วนใหญ่แหล่งผลิตหลักอยู่ในภาคกลาง เนื่องจากมีระบบชลประทานที่เพียงพอต่อการทำนา นอกจากนี้ ยังมีภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ โดยภาคที่มีผลผลิตข้าวเฉลี่ยมากที่สุด คือ ภาคกลาง 725 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ย 684 542 และ 501 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ (ตารางที่ 2.7)

ตารางที่ 2.7 ข้าวนาปรัง : เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี พ.ศ. 2551

ภาค	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)
ภาคเหนือ	4,476,227	3,061,153	684
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,263,292	685,058	542
ภาคกลาง	6,725,838	4,876,470	725
ภาคใต้	210,800	168,335	501
รวมทั้งประเทศ	12,801,227	8,791,016	687

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552

2) สถานการณ์การผลิตข้าวในจังหวัดนราธิวาส

จังหวัดนราธิวาส มีเนื้อที่การปลูกข้าวทั้งสิ้น 185,415 ไร่ แหล่งผลิตหลักอยู่ในอำเภอตากใบ รองลงมาอำเภอเมืองนราธิวาส และอำเภอบาเจาะ ซึ่งอำเภอที่มีผลผลิตเฉลี่ยมากที่สุด คือ อำเภอแว้ง 487 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมา คือ อำเภอสุคีริน 470 กิโลกรัมต่อไร่ อำเภอตากใบ 450 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับอำเภอเมืองนราธิวาสนั้น มีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 396 กิโลกรัมต่อไร่ (ตารางที่ 2.8)

เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาปีมากกว่านาปรัง เนื่องจากขาดแคลนน้ำในฤดูกาลทำนาปรัง มีบางพื้นที่เท่านั้นที่สามารถทำทั้งนาปีและนาปรังได้ เนื่องจากมีระบบชลประทานและปริมาณน้ำที่เพียงพอในฤดูกาลปลูก จึงทำให้เกษตรกรปลูกข้าวเพื่อการยังชีพหรือไว้บริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก หากเหลือจากการบริโภคจึงจำหน่าย

ตารางที่ 2.8 จังหวัดนราธิวาส : เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ปี พ.ศ. 2551

อำเภอ	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)
เมืองนราธิวาส	27,018	7,451.80	396
บาเจาะ	25,950	9,085.32	392
ระแงะ	20,759	6,458.17	426
รือเสาะ	13,170	3,751.20	400
สุไหงโก-ลก	6,346	620.00	400

ตารางที่ 2.8 จังหวัดนครราชสีมา : เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่
ปี พ.ศ. 2551 (ต่อ)

อำเภอ	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อไร่)
สูงเนิน	8,661	-	-
ตาดโผน	43,619	17,042.59	450
แวง	3,116	404.00	487
ขี้เหล็ก	16,287	3,011.91	314
ศรีสาคร	4,015	-	-
สุคิริน	200	94.00	470
จะนะ	5,025	72.00	380
เจาะไอร้อง	11,249	1,887.00	374
รวมทั้งจังหวัด	185,415	49,877.99	408

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา, 2551

2.2 ทฤษฎีการตัดสินใจ

การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึงกระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญและเกี่ยวข้องกับหน้าที่การบริหารหรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม (ศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์, 2550)

กฤษณี (2539) ได้สรุปลักษณะของการตัดสินใจจาก ลูมบา (Loomba, 1978) ไว้ดังนี้

1) การตัดสินใจเป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง โดยที่ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางเลือกที่ให้ประโยชน์สูงสุด

2) การตัดสินใจเป็นหน้าที่ที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทรัพยากรมีจำกัด และมนุษย์มีความต้องการไม่จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการตัดสินใจเพื่อให้ได้รับประโยชน์และความพอใจจากการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

3) ในการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร อาจมีการขัดแย้งกัน เช่น ฝ่ายผลิต ฝ่ายบุคคล ฝ่ายการเงินการบัญชี ฝ่ายการบริหารงานบุคคล แต่ละฝ่ายอาจมีเป้าหมายของการทำงานขัดแย้งกัน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ตัดสินใจชี้ขาด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรโดยส่วนรวม

4) กระบวนการตัดสินใจประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ข้อจำกัด การกำหนดทางเลือก ส่วนที่สอง เป็นการเลือกทางเลือกหรือกลยุทธ์ที่ดีที่สุดตามสภาวะการณ์

5) การตัดสินใจมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและลักษณะของปัญหา เช่น อาจแบ่งออกได้เป็นการตัดสินใจตามลำดับขั้น ซึ่งมักเป็นงานประจำ เช่น การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ตารางการทำงาน เป็นต้น และการตัดสินใจที่ไม่เป็นไปตามลำดับขั้น เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่ไม่ได้เกิดขึ้นประจำ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับการริเริ่มงานใหม่ เช่น ตั้งคณะใหม่ หรือขยายโรงงานใหม่ เป็นต้น

ในการตัดสินใจทางด้านการผลิตของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรจะตัดสินใจภายใต้ข้อจำกัดของปัจจัยการผลิต โดยจะทำการผลิตจำนวนเท่าไร จำหน่ายให้ใคร มีกระบวนการผลิตอย่างไร มีการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด จากการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์การผลิตกับการผลิตทางการเกษตร การตัดสินใจด้านการผลิตของเกษตรกรสามารถสรุปได้ 3 แบบ ดังนี้

1) ตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับปัจจัยการผลิต (Input - Output Relationship) ซึ่งผลผลิตที่ได้รับขึ้นอยู่กับจำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้ ดังนั้นชนิดและปริมาณของผลิตผล ย่อมขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของปัจจัยการผลิตที่ใช้

2) การตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตกับปัจจัยการผลิต (Input-Input Relationship) เป็นการตัดสินใจเลือกใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เพื่อผลิตพืชชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นการตัดสินใจเลือกปัจจัยการผลิตตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป ในการผลิตพืชชนิดเดียวกัน ว่าควรใช้ปัจจัยการผลิตอะไรในปริมาณเท่าไรจึงจะเหมาะสม

3) การตัดสินใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับผลผลิต (Output - Output Relationship) เป็นการตัดสินใจของเกษตรกรว่าจะผลิตพืชชนิดใด ในปริมาณเท่าไร โดยวัดจากปริมาณผลผลิตของพืชแต่ละชนิด ภายใต้ข้อจำกัดของปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีอยู่

อย่างไรก็ตามผลการตอบสนองการใช้ปัจจัยการผลิตสามารถเป็นไปได้อีกทั้ง 3 รูปแบบ คือ ผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น (Increasing Return) ผลตอบแทนคงที่ (Constant Return) และผลตอบแทนลดลง (Decreasing Return)

เกษตรกรมีรูปแบบการตัดสินใจในการใช้ปัจจัยการผลิตใน 2 ลักษณะ คือ การตัดสินใจอาจกระทำโดยบุคคลเพียงคนเดียว หรือเป็นกลุ่มบุคคลแล้วแต่ความเหมาะสมของกรณี รูปแบบของการตัดสินใจโดยถือเอาจำนวนคนที่ร่วมตัดสินใจเป็นเกณฑ์ ดังนี้

1) การตัดสินใจโดยบุคคลคนเดียว (Individual Decision Making) ใช้สำหรับการตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ที่ผู้ทำการตัดสินใจได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว หรือเรื่องเร่งด่วนฉุกเฉินที่ไม่มีเวลาพอสำหรับการปรึกษาหารือกับบุคคลอื่น

2) การตัดสินใจโดยกลุ่มบุคคล (Group Decision Making) เป็นการตัดสินใจโดยให้ผู้ที่ทำหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามผลของการตัดสินใจนั้น ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูล การตัดสินใจโดยกลุ่มบุคคลนี้เหมาะสำหรับการตัดสินใจในเรื่องที่ยุกยักซับซ้อน หรือเรื่องที่ผู้บริหารไม่มีข้อมูลข่าวสารเพียงพอหรือยังขาดประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่มีความชำนาญทางด้านนั้นอย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์แล้วประมวลความคิดเห็นเหล่านั้นมาเพื่อกำหนดการตัดสินใจ กลุ่มบุคคลดังกล่าว อาจได้แก่กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ และสมาคมต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามในการตัดสินใจเลือกปัจจัยการผลิตใดก็ตามภายใต้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้น เกษตรกรต้องตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอนด้านการเกษตรจากหลาย ๆ ปัจจัย ดังนี้

1) ความเสี่ยงด้านการผลิต (Production Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการผลิตทางการเกษตร เช่น ความเสี่ยงด้านการเกิดโรคและแมลงระบาดในแปลงปลูก สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม ระบบน้ำ เป็นต้น

2) ความเสี่ยงด้านการตลาด (Marketing Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการดำเนินการด้านการตลาด เช่น ความเสี่ยงด้านราคา ผู้บริโภค และปัจจัยด้านการตลาดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) ความเสี่ยงเนื่องจากปัจจัยอื่น ๆ (Other Source of Risk) ที่มีผลต่อการตัดสินใจ เช่น นโยบายของรัฐบาล กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกฎระเบียบต่าง ๆ เป็นต้น

ความเสี่ยงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรได้รับทั้งโอกาสและเสียโอกาสทางการผลิตและการตลาดได้ รวมทั้งเกษตรกรต้องเสียต้นทุนที่ใช้ในการจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการตัดสินใจเลือกปัจจัยการผลิตทางการเกษตร เกษตรกรต้องตัดสินใจภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและมีความเสี่ยงน้อยที่สุด

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พันธ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการผลิตและความต้องการใช้พันธุ์ข้าวของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการเกี่ยวกับลักษณะและชนิดพันธุ์ข้าว ทักษะของเกษตรกรผู้ใช้ต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกร จำนวน 100 ราย

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรอายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา อาชีพหลักทำสวนยางพารา และปลาล์มน้ำมัน โดยทำนาเป็นอาชีพรอง แต่ละครัวเรือนมีสมาชิกเฉลี่ย 4 คน ใช้แรงงานเกษตรกรเฉลี่ยครัวเรือนละ 3 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 21 ไร่ เกษตรกรปลูกข้าวเฉลี่ยรายละ 8.5 ไร่ ปลูกยางพาราเฉลี่ยรายละ 11.4 ไร่ ปลูกปลาล์มน้ำมันเฉลี่ยรายละ 16.3 ไร่ และปลูกไม้ผลเฉลี่ยรายละ 3.2 ไร่ ส่วนใหญ่มีที่นาเป็นของตนเอง และปลูกข้าวระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้บริโภค เกษตรกรทุกรายทำนาค่าส่วนใหญ่ 2 ครั้ง แล้วคราด ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 8 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมากกว่าครึ่งใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง โดยใส่ปุ๋ยครั้งที่ 1 อัตรา 20-24 กิโลกรัมต่อไร่ ในระยะข้าวตั้งท้อง เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่กำจัดวัชพืชในนาข้าว ศัตรูพืชที่พบได้แก่ หนอน และปู เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เก็บเกี่ยวข้าวในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ใช้แคะในการเก็บเกี่ยวได้ผลผลิตรวมเฉลี่ยรายละ 1,258 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 321 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรทุกรายนำผลผลิตข้าวไว้บริโภคในครัวเรือนและเก็บไว้ทำพันธุ์ รองลงมาใช้เลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะตากแดด 2 แดด ก่อนที่จะเก็บข้าวเข้ายุ้งฉาง

ในเรื่องการใช้พันธุ์ข้าวนั้นเกษตรกร ร้อยละ 61.7 ใช้พันธุ์เล็บนกสำหรับทำพันธุ์ รองลงมาร้อยละ 32.5 ใช้พันธุ์ช่อสูง เพียงส่วนน้อยใช้พันธุ์หอมเตี้ย พันธุ์นางพญา 132 พันธุ์ ก.ข. 7 และพันธุ์ กข.21 สำหรับวิธีการได้มาของเมล็ดพันธุ์ร้อยละ 89.2 โดยการเก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง มีเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 10.8 ที่ได้มาจากทางราชการ เกษตรกรทุกคนเห็นว่าพันธุ์ข้าวที่ปลูกในปัจจุบันเหมาะสมกับพื้นที่ เพราะเจริญเติบโตดี ด้านทานโรคแมลงและทนทานในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เกษตรกรร้อยละ 87.5 ไม่ต้องการเปลี่ยนพันธุ์ข้าว เพราะมีพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมด้านทานโรคแมลง และให้ผลผลิตเป็นที่พอใจอยู่แล้ว มีเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 12.5 ที่ต้องการเปลี่ยนพันธุ์ข้าว ด้วยเหตุผลว่าต้องการให้ได้พันธุ์ที่ผลผลิตสูงกว่า และคุณภาพการหุงต้มที่ดีกว่า พันธุ์ที่ใช้ปลูกอยู่เดิม และพันธุ์ที่ต้องการเปลี่ยนใหม่ คือ พันธุ์สังข์หยด ซึ่งเป็นพันธุ์พื้นเมือง และรายที่ไม่ได้ปลูกข้าวพันธุ์เล็บนกต้องการเปลี่ยนเป็นพันธุ์เล็บนกอีกด้วย เกษตรกรร้อยละ 91.7 ไม่ทราบแหล่งพันธุ์ข้าวที่ต้องการจะเปลี่ยน มีเพียงร้อยละ 8.3 เท่านั้นที่ทราบแหล่งพันธุ์ สำหรับปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรในการทำนา ได้แก่ ปุ๋ยราคาแพง ศัตรูพืช และข้าวพันธุ์ดีหายากตามลำดับ โดย เกษตรกรเสนอแนะให้จัดหาปุ๋ยราคาถูกลงจำหน่าย สนับสนุนสารเคมีกำจัด

ศัตรูพืช และหาข้าวพันธุ์ดีมาบริการ จากผลการศึกษารื่องสภาพการผลิตและความต้องการใช้พันธุ์ข้าวของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่ จึงควรสนับสนุนส่งเสริมการใช้พันธุ์ข้าวเล็บนก แก่เกษตรกรต่อไปและควรสนับสนุนให้เกษตรกรรู้จักการทำแปลงพันธุ์เพื่อคัดพันธุ์บริสุทธิ์ไว้ทำพันธุ์ในปีต่อไป และหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาทดลองเรื่องพันธุ์ข้าวในท้องถิ่น ควรจะได้นำพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรต้องการจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น ข้าวพันธุ์สังข์หยด มาศึกษาทดลองหาข้อมูล ในด้านผลผลิต จุดด้อยจุดเด่นอื่น ๆ เพื่อเสนอเป็นแนวทางเลือกให้เกษตรกรในการตัดสินใจใช้พันธุ์ข้าวต่อไป

วินัย (2544) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตโดยศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 20 จังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการเกี่ยวกับลักษณะและชนิดพันธุ์ข้าว ทัศนคติของเกษตรกรผู้ใช้ต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวและต่อการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 20 จังหวัดราชบุรี ตลอดจนการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยบางประการที่มีผลต่อทัศนคติของเกษตรกรผู้ใช้ต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวและการดำเนินงานของศูนย์ฯ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 150 คน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุเฉลี่ย 46.47 ปี เกษตรกรร้อยละ 82.66 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.59 คน แรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 2.40 คน มีพื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 30.87 ไร่ รายได้ของครัวเรือนจากการทำนาเฉลี่ย 96,840 บาทต่อปี เกษตรกรร้อยละ 95.00 ทำนาเป็นอาชีพหลักมีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 25 ปี เกษตรกรร้อยละ 76.00 มีปริมาณน้ำเพียงพอในการทำนา และส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเจ้าหน้าที่การเกษตรและเพื่อนบ้าน เกษตรกรร้อยละ 72.00 ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรร้อยละ 52.70 ได้รับข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มลูกค้า ช.ก.ส. เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ชัชนาท 1 ร้อยละ 76.00 ต้องการขนาดบรรจุหีบห่อถุงละ 25 กิโลกรัม บรรจุในภาชนะประเภทกระสอบพลาสติกสาน ต้องการให้ศูนย์ปลูกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารเคมีเมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์ฯ มีราคาไม่เหมาะสม แต่ได้รับความสะดวกในการติดต่อและเกษตรกรต้องการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวปีเว้นปี และต้องการให้ศูนย์ฯ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีแก่เกษตรกร เกษตรกรผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวมีความพึงพอใจมากต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวและต่อการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 20 จังหวัดราชบุรี ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวและการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ทำนา การฝึกอบรมด้านเมล็ดพันธุ์ การได้รับข่าวสาร การเป็นสมาชิกสถาบันการเกษตร ปัจจัยที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวและการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้แก่ อายุ แรงงานในครัวเรือน รายได้ของครัวเรือนและประสบการณ์ในการทำนา

วรรณ (2545) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพื่อเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรใน จ.บุรีรัมย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยบางประการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านส่งเสริมการเกษตร และความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับผลผลิต และการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ความแตกต่างของเกษตรกรที่ใช้ทั้งหมด ใช้บางส่วน และไม่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 จากศูนย์ขยายพันธุ์พืช ในเรื่องของตัวแปรปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ความรู้ และผลผลิต และปัญหาอุปสรรคในการใช้เมล็ดพันธุ์ดังกล่าว โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามี 196 ราย แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้ กลุ่มที่ 1 คือเกษตรกรที่ไม่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ขยายพันธุ์พืช และที่ใช้เมล็ดพันธุ์จากศูนย์ฯ แต่เก็บเมล็ดพันธุ์เองมากกว่า 3 ปี 98 ราย กลุ่มที่ 2 คือเกษตรกรที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ฯ บางส่วน 46 ราย และกลุ่มที่ 3 คือเกษตรกรที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ฯ ทั้งหมด 52 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS+ เพื่อหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ความแปรปรวนทางเดียว และความแปรปรวนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 44.7 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ 4 และสามารถอ่านออกเขียนได้ มีสมาชิกในครัวเรือน และเป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 5.4 และ 3.7 คน ตามลำดับ มีที่ดินเป็นของตนเองร้อยละ 71.9 พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 25.3 ไร่ แหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือ เพื่อนบ้าน มีรายได้จากการปลูกข้าว จากการเกษตร นอกการเกษตร และรายได้รวมตลอดปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 23,188.1 26,739.2 6,532.4 และ 33,702.6 บาทตามลำดับ และเกษตรกรร้อยละ 64.8 เป็นสมาชิกกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน สำหรับตัวแปรที่เป็นปัจจัยด้านส่งเสริมการเกษตรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ไม่ค่อยพบปะกับเกษตรกรผู้นำ แต่พบปะกับเกษตรกรตำบลอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 37.8 ไม่เคยอ่านหนังสือการเกษตร และไม่เคยฟังวิทยุรายการเกษตรร้อยละ 64.8 และ 37.2 ตามลำดับ มีเกษตรกรฟังวิทยุและชมโทรทัศน์รายการเกษตรสม่ำเสมอร้อยละ 25.5 และ 43.9 ตามลำดับ มีการออกเดินทางไปนอกหมู่บ้านสม่ำเสมอ โดยออกไประหว่างหมู่บ้านในอำเภอเดียวกันมากที่สุด ร้อยละ 93.0 และมีความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว เฉลี่ย 6.6 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า พื้นที่ปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 พื้นที่ทำการเกษตร รายได้จากการปลูกข้าว รายได้รวมทั้งหมด ความสะดวกในเส้นทางขนส่ง ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว การเป็นสมาชิกกลุ่ม การพบปะกับเจ้าหน้าที่ และการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลผลิตข้าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเป็นสมาชิกกลุ่มผลผลิตข้าวรวมทั้งรวม รายได้จากการปลูกข้าว การพบปะกับเจ้าหน้าที่ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว รายได้รวมทั้งหมด ความสะดวกใน

เส้นทาง การขนส่ง ระดับการศึกษา และการเดินทางออกนอกเขตหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์หาความแตกต่างในกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องอายุ ระดับการศึกษา ลักษณะการถือครองที่ดินการเกษตร รายได้จากการปลูกข้าว รายได้รวมทั้งหมด คุณภาพของข้าว ความสะดวกในเส้นทางคมนาคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว การฝึกอบรม การพบปะกับเจ้าหน้าที่ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และการเดินทางออกนอกหมู่บ้าน สำหรับการเปรียบเทียบผลผลิตข้าวของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม เมื่อนำการใช้เทคโนโลยีการปลูกดูแลรักษาข้าวมาเป็นตัวแปรร่วม พบว่าผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ที่ได้รับการปรับแล้ว จะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ขยายพันธุ์พืชทั้งหมดจะได้รับผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 341.59 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาคือกลุ่มผู้ใช้บางส่วน คือ 300.37 กิโลกรัมต่อไร่ และน้อยที่สุดคือกลุ่มผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์ฯ ได้รับผลผลิตเฉลี่ยเพียง 253.18 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนปัญหาการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 พบว่าเกษตรกรไม่ทราบแหล่งซื้อเมล็ดพันธุ์ที่ดีที่ใด ขาดความรู้การใช้เมล็ดพันธุ์แนะนำ และเมล็ดพันธุ์มีราคาแพง

ศรีสอางค์ และมณฑิพย์ (2545) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรภาคกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว สภาพการใช้เทคโนโลยีในการผลิตข้าวของเกษตรกร ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ประชากรในการเก็บข้อมูล ได้แก่ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรใน จ.ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี ในการคัดเลือกตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Multistage Sampling 4 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากได้ตัวแทนของจังหวัด ในภาคกลาง 3 จังหวัด คือ จ.ชัยนาท พระนครศรีอยุธยา และสระบุรี ขั้นที่ 2 สุ่มอำเภอในจังหวัดที่ถูกเป็นตัวอย่าง จังหวัดละ 4 อำเภอ โดยการจับฉลาก รวมอำเภอที่ตกเป็นตัวอย่าง 12 อำเภอ ขั้นที่ 3 สุ่มตัวอย่างกลุ่มเกษตรกรในแต่ละอำเภอจากบัญชีรายชื่อกลุ่มเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรปี พ.ศ.2526 โดยวิธีการจับฉลาก อำเภอละ 1 กลุ่ม ได้กลุ่มเกษตรกรที่ตกเป็นตัวอย่าง 12 กลุ่ม ดังนี้ (1) กลุ่มทำนาเรือโคก อ.เมือง จ.ชัยนาท (2) กลุ่ม ทำนาท่าฉนวน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท (3) กลุ่มทำนาโพนางคำออก อ.สรรพยา จ.ชัยนาท (4) กลุ่มทำนาบางซุด อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท (5) กลุ่มทำนาหนองโบ อ.เมือง จ.สระบุรี (6) กลุ่มทำนาหนองปลิง อ.หนองแค จ.สระบุรี (7) กลุ่มทำนาเมืองเก่า อ.เมือง จ.สระบุรี (8) กลุ่มทำนาวิหารแดง อ.วิหารแดง จ.สระบุรี (9) กลุ่มทำนาสามกอ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา (10) กลุ่มทำนาลาดบัวหลวง อ.ลาดบัวหลวง จ.พระนครศรีอยุธยา (11) กลุ่มทำนาบางซ้าย อ.บางซ้าย จ.พระนครศรีอยุธยา (12) กลุ่มทำนาไผ่พระ อ.บางไทร จ.พระนครศรีอยุธยา ขั้นที่ 4 ทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรที่ตกเป็นตัวอย่าง

ทั้ง 12 กลุ่ม โดยใช้ตารางสุ่มตัวอย่าง (Random Number Table) สุ่มมากลุ่มละ 10 คน รวมตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล (1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีลักษณะปิด (Closed-end-question) (2) ได้ดำเนินการทำ Pre-Test กับเกษตรกรผู้ทำนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดปทุมธานี จำนวน 10 ราย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2526 และแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสม วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มเกษตรกรที่ตกเป็นตัวอย่าง ซึ่งดำเนินการสัมภาษณ์ในระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ.2526 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต Arithmetic Means และค่าร้อยละ Percentage

ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรใน 3 จังหวัด คือ พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท และสระบุรี ซึ่งส่วนมากเป็นตัวแทนของเกษตรกรในภาคกลางมีความรู้เกี่ยวกับข้าวพันธุ์ส่งเสริมทุกรายโดยเฉพาะข้าวพันธุ์ กข.7 ร้อยละ 90.18 ของเกษตรกรทั้งหมด และส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม (2) เกษตรกรใน 3 จังหวัด ที่ศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของเกษตรกรในภาคกลางมีการใช้ข้าวพันธุ์ส่งเสริมร้อยละ 91.96 พันธุ์ส่งเสริมที่เกษตรกรนิยมใช้มากที่สุด คือ พันธุ์ กข.7 มีผู้นิยมถึงร้อยละ 58.93 และรองลงมาคือ พันธุ์ กข. 23 ผู้นิยมปลูกร้อยละ 17.76 (3) เกษตรกรใน 3 จังหวัด ที่ศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของเกษตรกรในภาคกลางมีความต้องการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวส่งเสริม ตามเนื้อที่การปลูกข้าวในฤดูการทำนาปรัง ถึงร้อยละ 97.56 ในฤดูทำนาปีถึงร้อยละ 88.15 ของพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรตัวอย่าง (4) เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ได้พันธุ์ข้าวมาปลูกโดยการเก็บไว้ใช้เอง คือ คิดเป็นร้อยละ 53.41 ของเกษตรกรที่ใช้พันธุ์ข้าวส่งเสริม และรองลงมาเกษตรกรได้เมล็ดพันธุ์ข้าวมาปลูกโดยการซื้อ คิดเป็นร้อยละ 33.01 แหล่งพันธุ์ที่ซื้อส่วนใหญ่ซื้อมาจากเพื่อนบ้าน (5) เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ส่งเสริมไม่ประสบปัญหาในด้านการแสวงหาเมล็ดพันธุ์ ผู้ที่ประสบปัญหาในการแสวงหาเมล็ดพันธุ์คิดเป็นร้อยละ 36.89 ของเกษตรกรผู้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ส่งเสริม และปัญหาที่ประสบมากที่สุดคือ ปัญหาราคาเมล็ดพันธุ์แพง ร้อยละ 47.37 รองลงมา คือ เกษตรกรไม่รู้จักแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 42.11 (6) เกษตรกรตัวอย่างผู้ใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ส่งเสริมส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหา หลังการใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ส่งเสริม ผู้ที่ประสบปัญหาหลังการใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ส่งเสริมมีเพียงร้อยละ 24.27 ของเกษตรกรผู้ใช้ข้าวพันธุ์ส่งเสริม ปัญหาที่ประสบมากที่สุดคือ ปัญหาการมีเมล็ดพันธุ์อื่นปนและความไม่ต้านทานโรค ซึ่งทั้งสองปัญหามีผู้ประสบเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.7 สำหรับข้อเสนอแนะ มีดังนี้ 1) พันธุ์ข้าว กข.7 ยังเป็นที่นิยมสูงสุดของเกษตรกรในภาคกลาง คือมีผู้นิยมปลูกถึงร้อยละ 58.93 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรคุ้นเคยและชอบลักษณะพันธุ์ของข้าว กข.7 ดังนั้นควรที่จะส่งเสริมให้มีการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ของเกษตรกรประมาณครึ่งหนึ่งของการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวทุกพันธุ์รวมกัน 2) ส่วนเมล็ดพันธุ์ข้าว กข.23 ที่ทางราชการแนะนำให้ใช้ทดแทนข้อบกพร่องของข้าว กข.7 ซึ่งในระยะหลังเป็นโรคจุกกัน มากนั้น พบว่าเกษตรกรยังไม่คุ้นเคยกับเมล็ดพันธุ์ข้าว กข.23 จึงควรแนะนำและส่งเสริมให้ เกษตรกรได้รู้จัก 3) เกษตรกรตัวอย่างนิยมเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองมากกว่าการซื้อและการ แลกเปลี่ยน สำหรับเกษตรกรที่ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวส่วนใหญ่จะซื้อจากเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงควร ส่งเสริมและแนะนำให้เกษตรกรสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ปลูกต่อไปด้วยตนเองได้อย่างถูกวิธี และให้รู้จักการคัดเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีไว้ใช้ ตลอดจนแนะนำให้เกษตรกรเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ ส่งเสริมที่มีคุณภาพดี เปลี่ยนจากพันธุ์ที่เก็บไว้ใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งเริ่มจะมีการกลาย พันธุ์แล้ว 4) จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่เกษตรกรตัวอย่างเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองเนื่องจาก การที่เกษตรกรไม่รู้จักแหล่งพันธุ์หรือสถานที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ดี ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมเกษตรกร นอกจากจะส่งเสริมให้เกษตรกรได้รู้จักเมล็ดพันธุ์ดีแล้ว ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ถึงแหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เคลื่อนที่ในช่วงเวลาที่เกษตรกรต้องการ หรือจัดให้มีตัวแทนจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ส่งเสริมในหมู่บ้าน โดยอาศัยสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ

สมควร (2547) ได้ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวพันธุ์ดีของเกษตรกร ตามโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนปี 2545 กรณีศึกษาคำบลนาใน อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวพันธุ์ดี และการดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ปี 2545 ศึกษาจากประชากรที่เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด จำนวน 104 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูป ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ต่ำสุดและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า ร้อยละ 44.2 มีอายุเฉลี่ย 48.6 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน มีแรงงานในครัวเรือน 3.79 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 63.5 เป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส. ร้อยละ 61.5 มีประสบการณ์ในการทำงาน 30.3 ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 22.7 ไร่ มีพื้นที่นาถือครองเฉลี่ย 14.8 ไร่ ร้อยละ 60.6 เป็นเจ้าของที่ดินเองทั้งหมด ใช้น้ำจากน้ำฝน ร้อยละ 48.1 ปลูกข้าว กข. 6 ส่วนใหญ่นำเมล็ดพันธุ์มาจากศูนย์ข้าวชุมชน และได้มาโดยการซื้อ ได้ผลผลิตจากข้าวเจ้าเฉลี่ย 1,610.9 กิโลกรัม ได้ผลผลิตจากข้าวเหนียว 2,846.2 กิโลกรัมต่อครัวเรือน จำหน่ายผลผลิตข้าวได้ เฉลี่ย 10,551.07 บาทต่อครัวเรือน เสียค่าใช้จ่ายในการปลูกข้าวเฉลี่ย 10,168.9 บาทต่อ ครัวเรือน การดำเนินงานโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน เกษตรกรส่วนใหญ่ ได้รับเมล็ดพันธุ์ข้าวตรงตามความต้องการ นอกจากนี้ ได้รับการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยเคมี

เป็นต้น เกษตรกรมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และเงื่อนไขของโครงการ มีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่และแต่งตั้งกรรมการบริหารศูนย์ การบริหารจัดการศูนย์ การเข้ารับการอบรมตามรูปแบบของโรงเรียนเกษตรกร การแนะนำสมาชิกในการจัดทำแปลงผลิตข้าวพันธุ์ดี การนำเมล็ดพันธุ์ข้าวจากสมาชิกที่ผ่านการตรวจสอบมาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิก การเรียกเก็บค่าปัจจัยการผลิตจากสมาชิกเพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียน การจัดหาพันธุ์ข้าวและปุ๋ยบริการสมาชิก โดยภาพรวมส่วนใหญ่มีการยอมรับ เรื่องการเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ การซื้อเมล็ดพันธุ์จากทางราชการ การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ การทดสอบความงอกก่อนการหว่าน การคัดเมล็ดพันธุ์ปนหรือเป็นโรคแมลงออกก่อนปลูก ใช้เมล็ดพันธุ์ไม่เกิน 3 ปี การเตรียมเมล็ดพันธุ์โดยแช่น้ำสะอาด 24 ชั่วโมง และบ่มนาน 36 - 48 ชั่วโมง การเตรียมดิน การใช้ระยะปลูกและอัตราเมล็ดพันธุ์ การใส่ปุ๋ย การป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูข้าว การเก็บเกี่ยวและการเก็บเมล็ดข้าวไว้ทำพันธุ์ ข้อเสนอแนะ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรแนะนำเกษตรกรในด้านการตลาด เทคนิคการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เป็นต้น

ธีระพัฒน์ (2547) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการใช้พันธุ์ข้าวของเกษตรกรตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว และสภาพการใช้เทคโนโลยีในการผลิตข้าวของเกษตรกร โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรตัวอย่าง 249 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดในการวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 6 คน แรงงานเกษตรเฉลี่ย 4 คน พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 17 ไร่ต่อครัวเรือน เกษตรกรทุกรายทำนาเป็นอาชีพหลัก กิจกรรมนอกภาคเกษตรคือค้าขายรับจ้าง แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรใช้น้ำฝนเป็นหลัก เครื่องจักรกลการเกษตรที่ใช้มากคือรถไถเดินตาม เครื่องสูบน้ำ เงินทุนทำการเกษตรใช้ของตนเองและกู้จาก ธ.ก.ส. พื้นที่นาเป็นนาลุ่มสลับกับนาดอน ดินเป็นดินร่วนปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ของดินปานกลาง มีการเปลี่ยนพันธุ์ข้าวทุก 3-4 ปี การเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองจะคัดเลือกจากแปลงที่ข้าวมีการเจริญเติบโตดี ไม่มีข้าวพันธุ์ปน ไม่มีโรคและแมลง สาเหตุที่ไม่เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองเพราะเมล็ดพันธุ์ที่เก็บเองคุณภาพไม่ดี ส่วนมากไม่มีการทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ ใช้การคัดเลือกพันธุ์ตามบรรพบุรุษ เกษตรกรมีความรู้การจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวน้อย มีการตรวจข้าวพันธุ์ปนระยะโน้มรวงทุกรายใช้แรงงานคนเก็บเกี่ยว ใช้เครื่องนวดในการนวดข้าว จะเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวแยกเป็นสัดส่วนไม่ปนกับข้าวชนิดอื่น ๆ ส่วนมากใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เจ้าหน้าที่แนะนำ และใช้ตามเพื่อนบ้าน วิธีทำนาส่วนมากทำนาดำ เกษตรกรปลูกข้าวเจ้าร้อยละ 91.16 พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรต้องการมากคือ พันธุ์ กข. 6 พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ทำนาปีละ 1 ครั้ง ปลูกพืชปุ๋ยสดและใช้ปุ๋ยอินทรีย์

น้อยมาก เริ่มตกกล้าเดือนพฤษภาคม ใช้พันธุ์ข้าวเฉลี่ย 8 กิโลกรัมต่อไร่ อายุกล้าเฉลี่ย 28 วัน ระยะปักดำประมาณ 30 x 30 เซนติเมตร ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-8 และสูตร 46-0-0 อัตรา 15.56 กิโลกรัมต่อไร่ ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชน้อยมาก ส่วนมากเก็บเกี่ยวข้าวในระยะปลับปลิง ขายข้าวให้พ่อค้าท้องถิ่นและโรงสี ผลผลิตข้าว เฉลี่ย 406.95 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 1,473.12 บาทต่อไร่ กำไรสุทธิเฉลี่ย 1,375.65 บาทต่อไร่

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ส่งเสริมให้เกษตรกรในตำบลนาทราย อำเภอเมือง นครพนม จังหวัดนครพนม มีการจัดทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวเพื่อผลิตข้าวคุณภาพดีให้มีปริมาณเพิ่มขึ้น 2) พัฒนาศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนตำบลนาทรายให้มีประสิทธิภาพ และให้มีศูนย์ส่งเสริมและผลิตข้าวชุมชนหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน 3) ส่งเสริม และฝึกอบรม ทักษะศึกษาดูงาน การทำแปลงขยายพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี การปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยจุลินทรีย์ชีวภาพทุกหมู่บ้าน

บุญวัฒน์ (2547) ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีการผลิตพันธุ์ข้าวของเกษตรกร โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการใช้เทคโนโลยีการผลิตพันธุ์ข้าวของเกษตรกร โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการใช้เทคโนโลยีการผลิตพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ร่วมโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนของ อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ.2543-2546 80 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่าการใช้เทคโนโลยีการผลิตพันธุ์ข้าวของเกษตรกรมี 14 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ปฏิบัติเป็นประจำทุกครั้งที่ 8 ประเด็นได้แก่ การเตรียมดิน มีการไถกลบตอซังหลังการเก็บเกี่ยวและมีการไถพรวนดินอย่างน้อย 2 ครั้ง ปักดำโดยใช้ต้นกล้า อายุ 25 ถึง 30 วัน ระยะปลูก 20 X 20 เซนติเมตร พื้นที่นาส่วนมากเป็นดินทรายและดินร่วนปนทราย เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีจำนวน 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ใช้สูตร 16-16-8 อัตรา 10 - 20 กิโลกรัมต่อไร่ และครั้งที่ 2 ใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 อัตรา 5 - 10 กิโลกรัมต่อไร่ การป้องกันการกำจัดศัตรูข้าว เกษตรกรตรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ มีการใช้สารเคมีตามคำแนะนำในฉลาก ตลอดจนมีการกำจัดวัชพืช ก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน ระบายน้ำออกจากแปลง และเก็บเกี่ยวระยะปลับปลิง นวดโดยใช้เครื่องที่ทำความสะอาด และใช้ถุงพลาสติกบรรจุพันธุ์ข้าว เกษตรกรปฏิบัติเป็นบางครั้งมี 5 ประเด็น ได้แก่ การเตรียมพื้นที่ปลูก การทำนาโดยวิธีปักดำใช้กล้าจำนวน 3 - 5 ต้นต่อจอบในการปักดำ มีการทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนนำไปปลูกน้อยเพราะเชื่อมั่นในคุณภาพเมล็ดพันธุ์ นาหว่านใช้เมล็ดพันธุ์อัตรา 10 - 15 กิโลกรัมต่อไร่ นาดำใช้ 5 กิโลกรัมต่อไร่ ใส่ปุ๋ยคอกในแปลงนา ใส่ปุ๋ยเคมีครั้ง

ที่ 2 สูตร 16-16-8 อัตรา 10 - 15 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรมีการตัดพันธุ์ปนข้าวในช่วงข้าวออกรวง และช่วงข้าวโน้มรวง นวดโดยใช้แรงคนและภาชนะที่ใส่คือกระสอบป่านที่สะอาดและแห้ง สำหรับบรรจุพันธุ์ข้าว และสภาพที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติได้แก่ การคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยเทลงไปใน น้ำที่ละลายด้วยเกลือแกง

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรปฏิบัติเป็นบางครั้งตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพันธุ์ข้าว ควรได้รับการกระตุ้นจากเจ้าหน้าที่โดยการสนับสนุน รมรงค์ สร้างจิตสำนึกให้มากขึ้น จำนวน 13 ประเด็น ส่วนประเด็นที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติจะต้อง ให้ความรู้และฝึกอบรมเพิ่มเติม เช่น เรื่องการปรับปรุงสภาพพันธุ์ข้าวในระดับชาวบ้าน ตลอดจน จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการปรับปรุงสภาพพันธุ์ข้าวให้ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับกับตัวสินค้าคือ ข้าวพันธุ์ดีที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ควรมีการศึกษาเรื่อง การตลาดและแผนการกระจายข้าวพันธุ์ดีให้สามารถกระจายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงใน ท้องถิ่นต่อไป

อัญชลี (2548) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ปี พ.ศ. 2546 ตำบลเมืองไพร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพพื้นฐานบาง ประการของเกษตรกร สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ปัญหา อุปสรรคในการใช้เมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร และความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการใช้เมล็ดพันธุ์ เก็บข้อมูลจากเกษตรกรตัวอย่าง 290 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 64.14 เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 46.85 ปี สมาชิกใน ครัวเรือนเฉลี่ย 4.94 คน เป็นแรงงานที่ใช้ในการทำนา เฉลี่ย 3.04 คน จ้างแรงงานช่วยในการทำนา เฉลี่ย 7.87 คน มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 12.24 ไร่ ร้อยละ 87.93 ลักษณะเป็นดินทราย ร้อยละ 51.72 เป็นที่ดอน ร้อยละ 86.21 ใช้เงินทุนของตนเองในการปลูกข้าว ร้อยละ 41.38 ใช้รถไถเดินตาม ร้อยละ 86.21 มีการปรับปรุงดินก่อนทำนา ร้อยละ 62.07 มีการใช้อินทรีย์วัตถุ ร้อยละ 47.22 ไถกลบตอซังและใช้ปุ๋ยหมัก เกษตรกรทั้งหมดอาศัยน้ำฝนและปลูกโดยวิธีปักดำ ร้อยละ 73.80 ทำนาช่วงเดือนพฤษภาคม ร้อยละ 62.07 ใช้เมล็ดพันธุ์จากทางราชการ ร้อยละ 78.28 ใส่ปุ๋ยเคมี 2 ครั้ง ร้อยละ 35.86 ใส่ปุ๋ยเคมีหลังจากปักดำ 26 - 30 วัน เกษตรกรร้อยละ 53.79 ไม่มีการกำจัด วัชพืชในนาข้าว ร้อยละ 60 ไม่ใช้สารเคมี เกษตรกรร้อยละ 44.83 ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวอัตรา 3 - 5 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 85.54 คัดเลือกพันธุ์ข้าวจากแปลงบริเวณที่ข้าวเจริญเติบโตดี ร้อยละ 84.14 ไม่มีการทดสอบความงอก ร้อยละ 49.66 ไม่แช่เมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนการตกกล้า ร้อยละ 81.03 ทำแปลงกล้าเป็นแปลงใหญ่ ร้อยละ 55.86 ใช้ต้นกล้าอายุ 26 - 30 วัน ร้อยละ 54.82 ใช้ต้นกล้าระหว่าง 2 - 3 ต้นต่อจอบ ร้อยละ 51.37 มีการตรวจแปลงและตัดพันธุ์ปน ร้อยละ 73.10

ไม่มีการระบายน้ำออกจากแปลงนา ร้อยละ 63.79 เก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลิกปลีง ร้อยละ 50.61 ตากข้าวในนา 3 - 4 วัน ร้อยละ 75.55 ใช้เครื่องนวดข้าว ร้อยละ 92.41 เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวบรรจุในถุงปุ๋ย และเก็บในยุ้งฉาง ร้อยละ 56.55 เปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ทุก 1 - 3 ปี ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรแนะนำให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวใช้เองตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร และแนะนำให้เกษตรกรใช้แรงงานคนในการเก็บเกี่ยว นวดข้าว ในกรณีผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ

ชัยณรงค์ (2548) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในตำบลคงพูนงกิ่งอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของเกษตรกร สภาพการใช้เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ปัญหาอุปสรรคในการใช้เมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร และความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการใช้เมล็ดพันธุ์ โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าว 280 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 46.85 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน เป็นแรงงานที่ใช้ในการทำนาเฉลี่ย 3 คน จ้างแรงงานช่วยในการทำนาเฉลี่ย 8 คน มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 12.24 ไร่ ลักษณะที่นาเป็นดินทรายและเป็นที่ดอน ใช้เงินทุนของตนเองในการปลูกข้าว มีการบำรุงดินด้วยการไถกลบตอซังและใช้ปุ๋ยหมักก่อนการทำนา ปลูกโดยวิธีปักดำ เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนและทำนาช่วงเดือนพฤษภาคม ใช้เมล็ดพันธุ์จากทางราชการ นาที่ใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 6.84 กิโลกรัมต่อไร่ ไม่มีการทดสอบความงอกก่อนการตกกล้า ทำแปลงกล้า เป็นแปลงใหญ่ อายุกล้าเฉลี่ย 28 วัน ใช้ต้นกล้าเฉลี่ย 3.61 ต้นต่อจับ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีและ ใส่ในระยะข้าวแตกกอ ใส่อัตราเฉลี่ย 37.50 กิโลกรัมต่อไร่ มีการตรวจแปลงพันธุ์และคัดพันธุ์ ไม่มีการปล่อยน้ำออกจากแปลงนาก่อนการเก็บเกี่ยวข้าวและเก็บเกี่ยวข้าวในระยะพลิกปลีง ตากข้าวในนาเฉลี่ย 3.29 วัน ก่อนนวดและใช้เครื่องนวดข้าว เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวในถุงปุ๋ยและเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ ทุก 1-3 ปี ปัญหาอุปสรรค ในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรโดยภาพรวมปัญหาระดับปานกลาง แต่มีปัญหามากในประเด็น สัตว์ศัตรูข้าว ไม่มีเวลาและแรงงานในการตรวจคัดพันธุ์ปนและคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ มีการทดสอบความงอกก่อนปลูก มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามช่วงอายุและอัตราที่เหมาะสม มีการตัดพันธุ์ปนในแปลงพันธุ์ ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการใช้เมล็ดพันธุ์ดีที่ผลิตจากศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

วิระชาติ (2548) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลโนนแดง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการผลิต ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการผลิตข้าวนาปีของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 224 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุดเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.17 ปี สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.87 คน มีแรงงานเฉลี่ย 2.86 คน มีการจ้างแรงงานเฉลี่ย 7.79 คน ส่วนมากเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีอาชีพหลักทำนา อาชีพรองรับจ้างทั่วไป พื้นที่การเกษตรเฉลี่ย 13.56 ไร่ มีรายได้ภาคเกษตรเฉลี่ย 17,000 บาทต่อครัวเรือน นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 22,605.63 บาทต่อครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 85.71 กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน เกษตรกรร้อยละ 73.66 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่การเกษตรร้อยละ 69.64 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 12.56 ไร่ ส่วนมากเริ่มทำนาในเดือนมิถุนายน เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเจ้า โดยจะเก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง เกษตรกรส่วนมากจะทำนาหว่านข้าวแห้ง ใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 15.29 กิโลกรัมต่อไร่ ร้อยละ 67.86 สภาพดินนาเป็นดินร่วนปนทราย พื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีการเตรียมดินเฉลี่ย 2 ครั้ง ร้อยละ 98.21 มีการใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มผลผลิตข้าว ร้อยละ 77.23 ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำในนาได้ มีเกษตรกรส่วนน้อยที่พบการระบาดของโรค และกำจัดโดยใช้สารเคมี ร้อยละ 67.86 พบการระบาดของแมลง และร้อยละ 64.47 มีการป้องกันกำจัด ร้อยละ 67.86 พบการระบาดของปูนา กำจัดโดยใช้สารเคมี ร้อยละ 50.00 ใช้แรงงานคนกำจัดวัชพืช เกษตรกรจะมีการเตรียมเครื่องมือ ร้อยละ 54.02 ไม่มีการระบายน้ำออกจากแปลงก่อนเก็บเกี่ยว และเก็บเกี่ยวโดยใช้แรงงานคน ส่วนมากมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลเสียจากการเก็บเกี่ยวเร็วหรือช้า ร้อยละ 55.36 จะเก็บเกี่ยวในเดือนธันวาคม มีการตากข้าวเฉลี่ย 3.01 วัน นวดข้าวโดยใช้รถนวด มีเกษตรกรร้อยละ 59.82 เก็บรักษาข้าวโดยใส่กระสอบไว้ใน ยุ้งฉางและจะแยกข้าวเปลือกกับพันธุ์ข้าว ได้ผลผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 3,754.35 กิโลกรัมต่อครัวเรือนและจะจำหน่ายที่โรงสีใกล้บ้าน เกษตรกรส่วนมากมีปัญหาที่สำคัญ เรื่องการขาดแหล่งน้ำ เมล็ดพันธุ์ดี ขาดเงินทุน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ โรคแมลง ขาดความรู้ประสบการณ์ ผลผลิตราคาต่ำ ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ ขาดแรงงาน ตลาดจำหน่ายผลผลิตอยู่ไกล และประสบภัยธรรมชาติ ข้อเสนอแนะ ให้นำหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีแก่เกษตรกรจัดหาปุ๋ยเคมีราคาต่ำมาบริการแก่เกษตรกร จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการทำนาที่ถูกต้อง และการประกันราคาข้าว

บทที่ 3 วิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร : ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีรายละเอียดในการรวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ประกอบไปด้วยข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาจากข้อมูลที่มีผู้ศึกษาและเก็บรวบรวมไว้แล้ว ในเรื่องของข้าว สภาพการผลิตข้าว ทฤษฎีการตัดสินใจ และงานวิจัยเกี่ยวข้อง โดยการศึกษาจากเอกสารประเภท รายงานการวิจัย บทความวิจัย ภาคนิพนธ์ สารนิพนธ์ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งหน่วยงานทางราชการ อันได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครราชสีมา หอสมุดคุณหญิงหลงอรรถกระวีสุนทร ห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ตลอดจนการสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลทางด้านสถิติที่ได้จากสำนักงานสถิติการเกษตร และสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เป็นต้น ซึ่งข้อมูลทุติยภูมิที่ได้นำมาใช้เป็นกรอบและแนวคิดในการศึกษา

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมจากภาคสนาม โดยมีการสุ่มตัวอย่างและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) พื้นที่ศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นกรณีศึกษา ซึ่งตำบลลำภู มีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ผู้วิจัยเลือกศึกษาจำนวน 5 หมู่บ้าน แบ่งเป็นหมู่บ้านที่มีการทำนามากที่สุด 3 หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่อยู่ในเขตชลประทาน 2 หมู่บ้าน

2) ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ทำนาในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีทั้งสิ้น 759 ราย

สำหรับกลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่ทำนาจำนวน 100 ราย แบ่งเป็นเกษตรกรที่ทำนานอกเขตชลประทาน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) 60 ราย จำนวน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านทุ่งขนุน โลกโกและทุ่งงาย หมู่บ้านละ 20 ราย ส่วนเกษตรกรที่ทำนาในพื้นที่ชลประทานนั้น เก็บข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจงจากหมู่บ้านบาโง 30 รายและจากหมู่บ้านปราง 10 ราย ซึ่งเกษตรกรที่ทำนาในพื้นที่ชลประทานในตำบลลำภู มีทั้งหมด 40 ราย จึงเก็บทุกหน่วยประชากร รวมเก็บข้อมูลจากเกษตรกรทำนาทั้งหมด 100 ราย (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 จำนวนครัวเรือนที่ทำนาและจำนวนตัวอย่างของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน ที่ทำนา	จำนวนตัวอย่าง เกษตรกรนอกเขต ชลประทาน (ราย)	จำนวนตัวอย่าง เกษตรกรในเขต ชลประทาน (ราย)
หมู่บ้านปราง	143	-	10
หมู่บ้านทุ่งขนุน	113	20	-
หมู่บ้านโลกโก	121	20	-
หมู่บ้านทุ่งงาย	94	20	-
หมู่บ้านบาโง	30	-	30
รวม	501	60	40

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครราชสีมา, 2551

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

สัมภาษณ์รายบุคคล (Personal Interview) เป็นการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง (Structured Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามจะเป็นลักษณะคำถามที่เป็นปลายเปิด (Open – Ended Question) และ

คำถามปลายปิด (Close – Ended Question) ซึ่งมีแนวคำถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้ (รายละเอียดแบบสอบถามดูในภาคผนวก)

ส่วนที่ 1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร การพบปะกับนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตร การรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว การฝึกอบรมด้านการเกษตร

ส่วนที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้ในครัวเรือน รายจ่ายในครัวเรือน ภาวะหนี้สิน การถือครองที่ดิน

ส่วนที่ 3 สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร ได้แก่ พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ในการทำนา (ไว้บริโภคหรือจำหน่าย) รูปแบบการทำนา ข้าวนาปี นาปรัง นาตำนานาหวาน สภาพพื้นที่ปลูกข้าว ลักษณะดิน เครื่องจักรที่ใช้ในการทำนา ตลอดจนความรู้เรื่อง พันธุ์ข้าว การเลือกพันธุ์ข้าว และการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์เองในฤดูกาลหน้า

ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร เช่น ราคาข้าว ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว ราคาปุ๋ย ความทนทานต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืช ความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ให้ผลผลิตสูง สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เองได้ ผลตอบแทนที่ได้รับในปีที่ผ่านมา แรงจูงใจจากเพื่อนบ้าน ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ การนิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน และเป็นที่ต้องการของตลาด เป็นต้น

ส่วนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

สำหรับคำถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ผู้วิจัยได้กำหนดระดับคะแนนความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (สมบุรณ์, 2550)

ระดับคะแนน	5	แสดงว่า	ปัจจัยนั้นมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด
ระดับคะแนน	4	แสดงว่า	ปัจจัยนั้นมีผลต่อการตัดสินใจผลมาก
ระดับคะแนน	3	แสดงว่า	ปัจจัยนั้นมีผลต่อการตัดสินใจผลปานกลาง
ระดับคะแนน	2	แสดงว่า	ปัจจัยนั้นมีผลต่อการตัดสินใจผลน้อย
ระดับคะแนน	1	แสดงว่า	ปัจจัยนั้นมีผลต่อการตัดสินใจผลน้อยที่สุด

การทดสอบแบบสอบถาม (Pretest) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความเที่ยงตรง ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 ราย เพื่อตรวจสอบความยากง่ายและความสามารถในการนำไปใช้ได้จริง โดยพิจารณาถึงความเข้าใจและความชัดเจนในการตอบคำถาม รวมถึงเวลาที่ใช้ในการตอบคำถามเหมาะสมในการนำไปใช้รวบรวมข้อมูลจริงหรือไม่ โดยนำข้อบกพร่องมาปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม

ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วจึงนำแบบสอบถามนั้นไปใช้จริงเพื่อให้ตรงกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรมาลงรหัสข้อมูลเพื่อวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ทั้งการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ดังรายละเอียด

3.2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

การวิเคราะห์เชิงพรรณนาเป็นการวิเคราะห์โดยใช้สถิติอย่างง่าย เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ เพื่อวิเคราะห์สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าว รวมถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ โดยใช้ค่ากึ่งกลาง (Midpoint) ดังนี้ (สมบูรณ์, 2550)

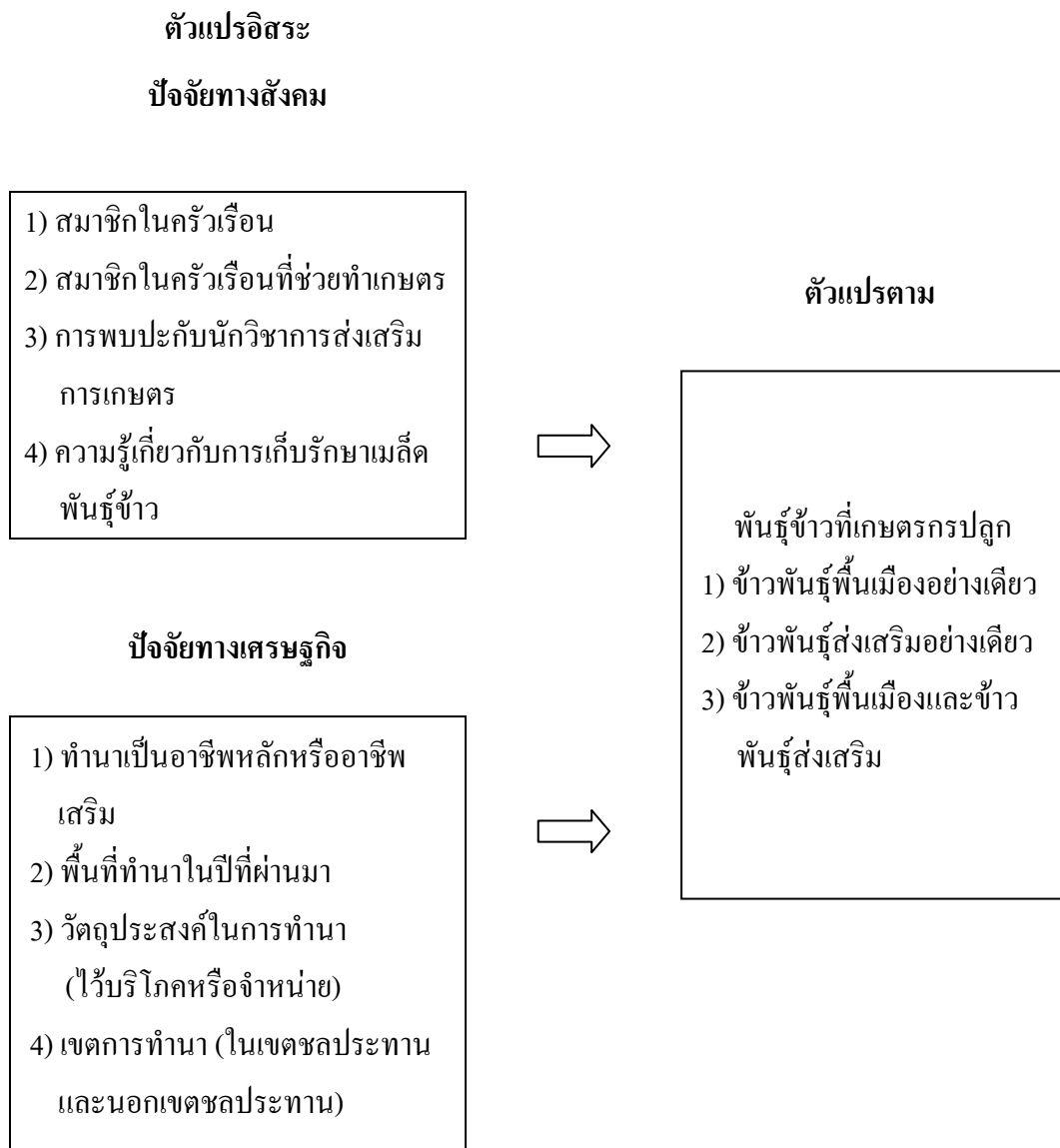
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีผลต่อการตัดสินใจน้อยที่สุด

3.2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การวิเคราะห์เชิงปริมาณใช้การทดสอบสถิติไคสแควร์ (Chi-square : χ^2) เพื่อทดสอบความเป็นอิสระต่อกันระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) กับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) โดยผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรไว้ดังนี้

ตัวแปรตาม คือ พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก (ข้าวพันธุ์พื้นเมืองอย่างเดียว, ข้าวพันธุ์ส่งเสริมอย่างเดียว, ข้าวพันธุ์พื้นเมืองและข้าวพันธุ์ส่งเสริม)

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ในการทำนา (ไว้บริโภคหรือจำหน่าย) เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน) ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองชนิด แสดงในภาพที่ 3.1

ภาพที่ 3.1 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

ขั้นตอนในการทดสอบมีดังนี้

1. การตั้งสมมติฐาน ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

H_{01} : ปัจจัยทางสังคมเป็นอิสระต่อกันกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

H_{A1} : ปัจจัยทางสังคมไม่เป็นอิสระต่อกันกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

H_{02} : ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นอิสระต่อกันกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

H_{A2} : ปัจจัยทางเศรษฐกิจไม่เป็นอิสระต่อกันกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

2. กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$
3. คำนวณหาค่า χ^2 ด้วยโปรแกรม SPSS จากสูตร

$$\chi^2 = \sum \sum \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

เมื่อ O_{ij} คือ ค่าความถี่ที่สังเกตจากตัวอย่าง ซึ่งอยู่ในแถวที่ i คอลัมน์ที่ j ($i = 1, 2, 3, \dots, r$)
($j = 1, 2, 3, \dots, c$)

เมื่อ E_{ij} คือ ค่าความถี่ที่คาดหวังว่าจะเป็น จำนวนจากตารางแจกแจงความถี่ด้วยความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร หรือตารางจำแนก 2 ทาง

4. คำนวณหาค่า P-Value ด้วยโปรแกรม SPSS
5. สรุปผลการทดสอบ ดังนี้

ถ้าค่า P-Value น้อยกว่าค่า α จะปฏิเสธ H_0 หรือยอมรับ H_A แสดงว่าตัวแปรทั้งสองสัมพันธ์กัน หรือปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

ถ้าค่า P-Value มากกว่าค่า α จะยอมรับ H_0 หรือปฏิเสธ H_A แสดงว่าตัวแปรทั้งสองเป็นอิสระต่อกัน หรือปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2) สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร
- 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร
- 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก
- 5) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

4.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 ราย ทำให้ทราบข้อมูลทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ทำนา ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

4.1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

สภาพทางสังคมของเกษตรกร ที่นำเสนอในส่วนนี้ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร การพบปะกับ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ช่องทางการรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตร ความรู้ด้านการเก็บรักษา เมล็ดพันธุ์ข้าว และการอบรมด้านการเกษตร (ตารางที่ 4.1)

1) เพศ อายุ ศาสนา

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.0 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 31.0 เนื่องจากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะเป็นหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งเป็นผู้ชาย

เกษตรกรที่ทำนามีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาช่วงอายุ 51-60 คิดเป็นร้อยละ 30.0 ช่วงอายุ 31-40 คิดเป็นร้อยละ 17.0 และอายุมากกว่า 60 คิดเป็นร้อยละ 17.0 โดยเกษตรกรที่ทำนามีอายุเฉลี่ย 50.6 ปี จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยกลางคนและค่อนข้างสูงอายุ เนื่องจากวัยรุ่นหนุ่มสาวส่วนใหญ่มีการศึกษามากขึ้นและไปทำงานนอกพื้นที่ ด้านการนับถือศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าเกษตรกรนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 59.0 รองลงมานับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 41.0

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	69	69.0
- หญิง	31	31.0
อายุ (ปี)		
- ≤ 30	1	1.0
- 31-40	17	17.0
- 41-50	35	35.0
- 51-60	30	30.0
- > 60	17	17.0
เฉลี่ย	50.6	
ศาสนา		
- อิสลาม	59	59.0
- พุทธ	41	41.0
ระดับการศึกษา		
- ไม่ได้รับการศึกษา	23	23.0
- ระดับประถมศึกษา	60	60.0
- ระดับมัธยมศึกษา	12	12.0
- ระดับอนุปริญญา	4	4.0
- ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า	1	1.0
สมาชิกในครัวเรือน (คน)		
- ≤ 2	5	5.0
- 3-4	41	41.0
- 5-6	33	33.0
- > 6	21	21.0
เฉลี่ย	4.8	
สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำงานภาคเกษตร (คน)		
- ≤ 2	73	73.0
- > 2	27	27.0
เฉลี่ย	2.3	
การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร		
- เคย	60	60.0
- ไม่เคย	40	40.0

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
การรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตร		
- ได้รับ	81	81.0
- ไม่ได้รับ	19	19.0
ช่องทางการรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตร	(n=81)	
- นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเกษตรอำเภอ	60	74.1
- เกษตรผู้นำ อาสาสมัครเกษตร	16	19.8
- ผู้นำท้องถิ่น	31	38.3
- พ่อค้าคนกลาง	5	6.2
- ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน	43	53.1
- สื่อต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ โปสเตอร์ แผ่นพับ	43	53.1
ความรู้ด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว		
- มี	62	62.0
- ไม่มี	38	38.0
การรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว	(n=62)	
- การตากเมล็ดพันธุ์ข้าว	38	61.3
- การตากและการเป่าเมล็ดพันธุ์ข้าว	24	38.7
การอบรมด้านการเกษตรและการทำนาในปีที่ผ่านมา		
- ได้รับ	63	63.0
- ไม่ได้รับ	37	37.0

2) ระดับการศึกษา

เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาคือ ไม่ได้รับการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 23.0 ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 4.0 และในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 1.0 แสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับต่ำ

3) สมาชิกในครัวเรือนและสมาชิกที่ช่วยทำเกษตร

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด อยู่ในช่วง 3-4 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาคือช่วง 5-6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 นอกจากนี้มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 6 คน และไม่เกิน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 และ 5.0 ตามลำดับ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรสมาชิกในครัวเรือน 4.8 คน สำหรับสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตรส่วนใหญ่ไม่เกิน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 73.0 และสมาชิกมากกว่า 2 คน ร้อยละ 27.0 โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีสมาชิก

ในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร 2.3 คนต่อครัวเรือน จึงกล่าวได้ว่าแรงงานภาคเกษตรนับวันจะยิ่งลดลง เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงวัยกลางคนไปจนถึงผู้สูงอายุ สำหรับเด็กวัยรุ่นมักจะไปหางานทำนอกพื้นที่

4) การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

เกษตรกรส่วนใหญ่เคยพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร คิดเป็น ร้อยละ 60.0 ทำให้เกษตรกรได้รับความรู้ คำแนะนำด้านการเกษตรและการทำนาอย่างสม่ำเสมอ เช่น ข่าวสารการระบาดของศัตรูพืช ราคาผลผลิตทางการเกษตร ที่เหลือเกษตรกรร้อยละ 40.0 ไม่เคยพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ทำให้ไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพด้านการเกษตร

5) การรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตร

เกษตรกรร้อยละ 81.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรและในเกษตรกรกลุ่มนี้ส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารด้านการเกษตรผ่านช่องทางนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรอำเภอมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.1 รองลงมาคือ ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน สื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โปสเตอร์ แผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 53.1 ผู้นำท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 38.3 เกษตรผู้นำ อาสาสมัครเกษตร คิดเป็นร้อยละ 19.8 และพ่อค้าคนกลาง คิดเป็นร้อยละ 6.2

6) ความรู้ด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว คิดเป็นร้อยละ 62.0 โดยเฉพาะความรู้ด้านการตากเมล็ดพันธุ์ข้าว คิดเป็นร้อยละ 61.3 ของผู้ที่มีความรู้ นอกจากนี้ยังมีความรู้ ทั้งด้านการตากและการเป่าเมล็ดพันธุ์ข้าว คิดเป็นร้อยละ 38.7 หากต้องการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองก็เป็นสิ่งที่ยังง่าย เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้พื้นฐานด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวดีอยู่แล้ว ทั้งนี้ขึ้นกับหลาย ๆ ปัจจัยสนับสนุน เช่น การมีสถานที่เก็บหรือโรงเก็บที่มีมาตรฐานและการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีมีคุณภาพ เป็นต้น

7) การอบรมด้านการเกษตรและการทำนาในปีที่ผ่านมา

เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการอบรมด้านการเกษตรและการทำนาในช่วงปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 63.0 และมีเกษตรกรร้อยละ 37.0 ที่ไม่ได้รับการอบรมในปีที่ผ่านมา ดังนั้นเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในด้านเกษตรและการทำนาได้ ดังนั้นเกษตรกรควรได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตรหรือการทำนาเป็นประจำทุกปี เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

4.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ที่นำเสนอในส่วนนี้ ประกอบด้วย อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน ภาวะหนี้สิน และการถือครองที่ดิน

1) อาชีพหลักและอาชีพเสริม

รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพหลัก และอาชีพเสริม แสดงดังตารางที่ 4.2

เกษตรกรร้อยละ 54.0 ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก รองลงมาคือ การทำนา คิดเป็นร้อยละ 17.0 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 10.0 รับจ้างกรีดยาง คิดเป็นร้อยละ 8.0 ทำสวนผัก คิดเป็นร้อยละ 4.0 และค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 3.0 จะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ ทำสวนยางเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากยางพาราเป็นพืชที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่อย่างมาก และสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ สภาพพื้นที่ยังเหมาะสมต่อการทำนาอีกด้วย

เกษตรกรร้อยละ 99.0 มีอาชีพเสริมและเกษตรกรที่มีอาชีพเสริมนี้ส่วนใหญ่ ทำนา คิดเป็นร้อยละ 83.8 รองลงมา คือ เลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 20.2 ทำสวนผลไม้ ทำสวนผัก คิดเป็นร้อยละ 14.1 เท่ากัน ทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 9.1 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 6.1 ตัดเย็บเสื้อผ้า คิดเป็นร้อยละ 4.0 เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และจักรสานย่านลิเภา คิดเป็นร้อยละ 1.0 เท่ากัน จะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพเสริม เนื่องจากในการทำนาของเกษตรกรมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริโภคมากกว่าการจำหน่าย จึงมักทำนาเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น

ตารางที่ 4.2 อาชีพหลัก และอาชีพเสริม

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
- ทำสวนยางพารา	54	54.0
- ทำนา	17	17.0
- รับจ้างทั่วไป	10	10.0
- รับจ้างกรีดยาง	8	8.0
- ทำสวนผัก	4	4.0
- ค้าขาย	3	3.0
- อื่น ๆ เช่น เลี้ยงสัตว์ ช่างยนต์ ก่อสร้าง ข้าราชการบ้านาญ	4	4.0

ตารางที่ 4.2 อาชีพหลัก และอาชีพเสริม (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
อาชีพเสริม*	(n=99)	
- ทำนา	83	83.8
- เลี้ยงสัตว์	20	20.2
- ทำสวนผลไม้	14	14.1
- ทำสวนผัก	14	14.1
- ทำสวนยางพารา	9	9.1
- รับจ้างทั่วไป	6	6.1
- ทำไร่	5	5.1
- ตัดเย็บเสื้อผ้า	4	4.0
- เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1	1.0
- จักรสานย่านลิเภา	1	1.0

หมายเหตุ * เกษตรกร 1 ราย ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2) รายได้และรายจ่ายของเกษตรกร

รายละเอียดรายได้และรายจ่ายของเกษตรกร แสดงในตารางที่ 4.3

(1) รายได้รวมของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้รวมของครัวเรือนในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมาคือ มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รายได้ในช่วง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และมีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 2.0 โดยรายได้รวมของเกษตรกรเฉลี่ย 6,595 บาทต่อเดือน

(2) รายได้จากอาชีพหลัก

เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้จากอาชีพหลักต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 61.0 รายได้ช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 35.0 และรายได้ช่วง 10,001-20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 4.0 รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 5,149 บาทต่อเดือน จะเห็นว่ารายได้จากอาชีพหลักของเกษตรกรยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเกษตรกรมีที่ดินเพื่อการทำสวนยางพาราน้อยและที่สำคัญราคาสผลผลิตยางพาราลดลงอย่างมาก

(3) รายได้จากอาชีพเสริม

เกษตรกรจำนวน 67 ราย ที่มีรายได้จากอาชีพเสริม ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาคือ ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 32.3 โดยเกษตรกรมีรายได้จากอาชีพเสริมเฉลี่ย 2,153.7 บาทต่อเดือน จะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่

จะการทำงานเป็นอาชีพเสริมและผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนมากกว่าการจำหน่าย หากปีไหนผลผลิตมีจำนวนมากก็จะจำหน่าย จึงทำให้เกษตรกรหลายรายไม่มีรายได้และมีรายได้ในระดับต่ำ

(4) รายจ่ายรวมของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 71.0 รองลงมา คือ มีรายจ่ายอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 25.0 รายจ่ายในช่วง 10,001-20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 4.0 โดยเกษตรกรมีรายจ่ายรวมเฉลี่ย 5,078 บาทต่อเดือน จะเห็นว่าเกษตรกรมีรายได้น้อยจึงทำให้มีการใช้จ่ายน้อยตามไปด้วย ประกอบกับเกษตรกรในพื้นที่มีการใช้ชีวิตแบบวิถีชาวบ้าน ผลิตเพื่อยังชีพ ปลูกผักไว้กินเอง ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้อีกทางหนึ่ง

ตารางที่ 4.3 รายได้และรายจ่ายของเกษตรกร

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
รายได้รวมของครัวเรือน (บาทต่อเดือน)		
- ≤ 5,000	42	42.0
- 5,001 – 10,000	52	52.0
- 10,001 – 15,000	4	4.0
- > 15,000	2	2.0
เฉลี่ย	6,595	
รายได้จากอาชีพหลัก (บาทต่อเดือน)		
- ≤ 5,000	61	61.0
- 5,001 – 10,000	35	35.0
- 10,001 – 20,000	4	4.0
เฉลี่ย	5,149	
รายได้จากอาชีพเสริม (บาทต่อเดือน)	(n=99)	
- ไม่มีรายได้	32	32.3
- ≤ 5,000	66	66.7
- 5,001 – 10,000	1	1.0
เฉลี่ย	2,153.7	
รายจ่ายรวมของครัวเรือน (บาทต่อเดือน)	(n=100)	
- ≤ 5,000	71	71.0
- 5,001 – 10,000	25	25.0
- 10,001 – 20,000	4	4.0
เฉลี่ย	5,078	

หมายเหตุ * เกษตรกรที่ทำงานเป็นอาชีพเสริม 32 ราย ไม่มีรายได้ เนื่องจากทำงานเพื่อบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น

3) ภาวะหนี้สิน แหล่งเงินกู้และวัตถุประสงค์ในการกู้เงินของเกษตรกร

รายละเอียดเกี่ยวกับภาวะหนี้สิน แหล่งเงินกู้ รวมถึงวัตถุประสงค์ในการกู้เงินของเกษตรกร แสดงดังตารางที่ 4.4

(1) ภาวะหนี้สินของครัวเรือน

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 76.0 ไม่มีหนี้สิน และเกษตรกรเพียงร้อยละ 24.0 มีหนี้สิน ซึ่งเกษตรกรที่มีหนี้สินส่วนใหญ่ มีหนี้สินไม่เกิน 25,000 บาท โดยเกษตรกรจะมีหนี้สินเฉลี่ย 18,760.9 บาทต่อครัวเรือน เกษตรกรที่มีหนี้สินส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธมากกว่าศาสนาอิสลาม เนื่องจากในระบบการกู้เงินนั้นจะมีส่วนดอกเบี้ยเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดกับหลักศาสนา จึงทำให้เกษตรกรที่นับถือศาสนาอิสลามไม่ค่อยกู้หนี้ยืมสิน ที่มีอัตราดอกเบี้ยเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเป็นเหตุผลหลักที่เกษตรกรที่นับถือศาสนาพุทธจะมีการกู้เงินมากกว่า

(2) แหล่งเงินกู้

สำหรับเกษตรกรที่เป็นหนี้กู้มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 37.5 เท่ากัน รองลงมา คือ กองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ญาติพี่น้องและองค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 4.2 เท่ากัน เนื่องจาก ธ.ก.ส. เป็นธนาคารที่เอื้อประโยชน์แก่เกษตรกรเพื่อการประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลักและเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่เลือกกู้เงินจากเพื่อนบ้านเนื่องจากมีความสะดวกสบายและง่ายต่อการเจรจา

(3) วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน

เกษตรกรกู้เงินเพื่อการลงทุนทำการเกษตรอื่นที่ไม่ใช่การทำนามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.9 เช่น กู้เพื่อลงทุนทำสวนผลไม้ สวนยางพารา และเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น รองลงมาคือ กู้เงินเพื่อใช้เป็นค่าเล่าเรียนบุตร คิดเป็นร้อยละ 33.3 และกู้เงินเพื่อการ ทำนา คิดเป็นร้อยละ 12.5 จะเห็นว่าเกษตรกรกู้เงินเพื่อการทำนายน้อยมาก เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ ทำนาเพื่อบริโภคในครัวเรือน

ตารางที่ 4.4 ภาวะหนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกร

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
ภาวะหนี้สิน		
- มีหนี้สิน	24	24.0
- ไม่มีหนี้สิน	76	76.0

ตารางที่ 4.4 ภาวะหนี้สินและแหล่งเงินกู้ของเกษตรกร (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
หนี้สินของครัวเรือนรวม (บาท)	(n=24)	
- ≤ 15,000	10	41.7
- 15,001 – 25,000	10	41.7
- > 25,000	4	16.6
เฉลี่ย	18,760.9	
แหล่งเงินกู้	(n=24)	
- ธ.ก.ส.	9	37.5
- เพื่อนบ้าน	9	37.5
- กองทุนหมู่บ้าน	4	16.6
- ญาติพี่น้อง	1	4.2
- องค์กรบริหารส่วนตำบล	1	4.2
วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน	(n=24)	
- ลงทุนเพื่อทำการเกษตรอื่น ๆ	11	45.9
- ค่าเล่าเรียนบุตร	8	33.3
- ลงทุนทำนา	3	12.5
- เพื่อค้าขาย	2	8.3

4) การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการศึกษาพื้นที่ถือครองที่ดินของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทั้งหมดสูงสุด เท่ากับ 30.0 ไร่ และพื้นที่ถือครองทั้งหมดต่ำที่สุด เท่ากับ 2.0 ไร่ โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทั้งหมด เท่ากับ 8.5 ไร่ ซึ่งพื้นที่สูงสุดเพื่อใช้ในการเกษตร เท่ากับ 29.0 ไร่ พื้นที่ต่ำที่สุด เท่ากับ 2.0 ไร่ และโดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร เท่ากับ 7.9 ไร่ นอกจากนี้ สามารถแยกตามการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตร คือ เกษตรกรมีที่ดินถือครองเพื่อการทำนาสูงสุด เท่ากับ 12.0 ไร่ ที่ดินเพื่อการทำนาค่ำสุด เท่ากับ 1.0 ไร่ และโดยเฉลี่ยแล้วมีพื้นที่ถือครองเพื่อการทำนา เท่ากับ 5.3 ไร่ สำหรับพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรอื่นนั้น สูงสุดเท่ากับ 23.0 ไร่ แต่โดยเฉลี่ยแล้วมีพื้นที่เท่ากับ 2.6 ไร่ นอกจากนี้พื้นที่ที่เกษตรกรใช้เพื่อการทำนาในปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรที่ใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำนาสูงสุด เท่ากับ 12.0 ไร่ ใช้ประโยชน์พื้นที่ในการทำนาค่ำสุด เท่ากับ 1.0 ไร่ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรจะใช้พื้นที่เพื่อการทำนาในปีที่ผ่านมา เท่ากับ 5.2 ไร่ จะเห็นว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ที่ใช้ทำนาในปีที่ผ่านมา จะต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของพื้นที่ถือครองเพื่อการทำนาเล็กน้อย เนื่องจากเกษตรกร

บางราย ได้ลดพื้นที่การทำนาลง ด้วยเหตุผลบางประการ เช่น การขาดแคลนน้ำ การระบาดของศัตรูข้าว เป็นต้น (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

รายการ	ค่าเฉลี่ย (ไร่)	ค่าต่ำสุด (ไร่)	ค่าสูงสุด (ไร่)
พื้นที่ถือครองทั้งหมด	8.5	2.0	30.0
พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร	7.9	2.0	29.0
พื้นที่ถือครองเพื่อการทำนา	5.3	1.0	12.0
พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรอื่น ๆ	2.6	0.0	23.0
พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา	5.2	1.0	12.0

4.2 สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร

4.2.1 สภาพทั่วไปในการปลูกข้าวของเกษตรกร

ผลการศึกษาในส่วนนี้ประกอบด้วย รูปแบบการทำนา การปลูกข้าว วัตถุประสงค์ในการทำนา (ตาราง 4.6) สภาพพื้นที่ปลูกข้าว ลักษณะดิน และ เครื่องจักรที่ใช้ในการเกษตร (ตารางที่ 4.7)

1) รูปแบบการทำนาและการปลูกข้าว

ส่วนใหญ่เกษตรกรในพื้นที่มีการทำนาปี คิดเป็นร้อยละ 60.0 เนื่องจากการทำนาปีอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติประกอบกับระบบชลประทานยังไม่ทั่วถึง เกษตรกรจึงไม่สามารถทำนาปรังได้ สำหรับรูปแบบการปลูกข้าวเกษตรกรจะทำนาค้ำทั้งหมด เนื่องจากเป็นวิธีที่ได้ปฏิบัติต่อ ๆ กันมา จนทำให้เกษตรกรมีความชำนาญ

2) วัตถุประสงค์ในการทำนา

เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาเพื่อการบริโภคในครัวเรือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.0 รองลงมา คือ ทำนาทั้งบริโภคในครัวเรือนและเพื่อจำหน่าย คิดเป็นร้อยละ 9.0 และ จะเห็นว่าเกษตรกรจะทำนาเพื่อการบริโภคมากกว่าการจำหน่าย เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่ในการทำนายน้อย

ตารางที่ 4.6 สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
รูปแบบการทำนา		
- นาปี	60	60.0
- นาปรัง	40	40.0

ตารางที่ 4.6 สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
รูปแบบการปลูกข้าว		
- นาดำ	100	100.0
วัตถุประสงค์หลักในการทำงาน		
- บริโภคในครัวเรือน	91	91.0
- บริโภคในครัวเรือนและเพื่อจำหน่าย	9	9.0

3) สภาพพื้นที่ปลูกข้าว และลักษณะดิน

สภาพพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.0 รองลงมาคือ เป็นทั้งพื้นที่ราบลุ่มและพื้นที่ดอน คิดเป็นร้อยละ 34.0 โดยลักษณะดินเป็นดินเหนียว คิดเป็นร้อยละ 96.0 เป็นทั้งดินเหนียวและดินเปรี้ยว คิดเป็นร้อยละ 4.0 ส่วนใหญ่แล้วจะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องดินเปรี้ยว

4) เครื่องจักรที่ใช้ในการเกษตร

เกษตรกรในพื้นที่มีการใช้เครื่องจักรช่วยในการทำงาน โดยเฉพาะการใช้รถไถขนาดเล็ก หรือรถไถเดินตามมากที่สุด ซึ่งเกษตรกรเป็นเจ้าของ คิดเป็นร้อยละ 54.0 และมีเกษตรกรอีกไม่น้อยที่จ้างรถไถขนาดใหญ่หรือรถแทรกเตอร์ ในการเตรียมพื้นที่เพื่อการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 46.0 จะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีรถไถขนาดเล็กหรือรถไถเดินตาม ซึ่งเป็นของตนเองเพื่อใช้ในการเตรียมดินก่อนการทำงาน

ตารางที่ 4.7 สภาพพื้นที่ปลูกข้าว ลักษณะดินและการใช้เครื่องจักรในการทำงาน

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
สภาพพื้นที่ปลูกข้าว		
- พื้นที่ราบลุ่ม	66	66.0
- พื้นที่ราบลุ่มและพื้นที่ดอน	34	34.0
ลักษณะดิน		
- ดินเหนียว	96	96.0
- ดินเหนียวและดินเปรี้ยว	4	4.0
การใช้เครื่องจักรในการทำงาน		
- ไร่	100	100.0
ประเภทเครื่องจักรที่ใช้		
- รถไถเดินตาม	54	54.0
- รถแทรกเตอร์	46	46.0

4.2.2 การเลือกพันธุ์ข้าวและผลผลิต

ผลการศึกษาในส่วนนี้ประกอบด้วย พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก (ตารางที่ 4.8) เหตุผลในการเลือกพันธุ์ข้าว แหล่งที่มา ราคา อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ และผลผลิตข้าว (ตารางที่ 4.9)

1) พันธุ์ข้าว

เกษตรกรร้อยละ 71.0 ใช้ข้าวพันธุ์ส่งเสริม และมีเกษตรกรร้อยละ 29.0 มีการใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมือง โดยพันธุ์ข้าวส่งเสริมที่นิยมปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์ชัยนาท 1 คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมา คือ พันธุ์ช่อสูง คิดเป็นร้อยละ 46.5 นอกจากนี้ เกษตรกรยังใช้พันธุ์เล็บนกและพันธุ์ กข.7 คิดเป็นร้อยละ 15.5 และ 8.5 ตามลำดับ เหตุผลที่เกษตรกรเลือกพันธุ์ข้าวส่งเสริมนั้น เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ต้นข้าวมีอายุสั้น แดกกอเยอะ รวงใหญ่และให้ผลผลิตสูง คิดเป็นร้อยละ 35.2 รองลงมา คือ เกษตรกรร้อยละ 32.4 นิยมบริโภคและเหมาะสมกับสภาพดิน คิดเป็นร้อยละ 23.9 นอกจากนี้ ได้รับการส่งเสริมการภาครัฐ ปลูกง่าย และเก็บรักษาได้นาน เปอร์เซ็นต์ความงอกสูง คิดเป็นร้อยละ 2.8 และ 1.4 ตามลำดับ

สำหรับพันธุ์พื้นเมืองที่เกษตรกรนิยมใช้มากที่สุด คือ พันธุ์ลูกดำ คิดเป็นร้อยละ 69.0 รองลงมาคือพันธุ์จันเต๊ะ คิดเป็นร้อยละ 27.6 นอกจากนี้เป็นพันธุ์ชิบูกันดั่ง คิดเป็น ร้อยละ 3.4 สำหรับเหตุผลการเลือกพันธุ์ข้าวพื้นเมืองของเกษตรกร เนื่องจากการนิยมบริโภค คิดเป็นร้อยละ 34.5 เหมาะสมกับสภาพดิน คิดเป็นร้อยละ 31.0 นอกจากนี้ยังปลูกง่ายและเก็บไว้ได้นาน คิดเป็นร้อยละ 24.1 และ 10.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 พันธุ์ข้าวและชนิดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรเลือกปลูก

รายการ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
พันธุ์ข้าวที่เลือกปลูก		
- พันธุ์พื้นเมือง	29	29.0
- พันธุ์ส่งเสริม	71	71.0
พันธุ์พื้นเมือง	(n=29)	
- ลูกดำ	20	69.0
- จันเต๊ะ	8	27.6
- ชิบูกันดั่ง	1	3.4
พันธุ์ส่งเสริม*	(n=71)	
- ชัยนาท 1	38	53.5
- ช่อสูง	33	46.5
- เล็บนก	11	15.5
- กข.7	6	8.5

ตารางที่ 4.9 เหตุผลการเลือกพันธุ์ข้าว แหล่งที่มา ราคา อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวและผลผลิตเฉลี่ย

รายการ	พันธุ์พื้นเมือง		พันธุ์ส่งเสริม	
	จำนวน (n=29)	ร้อยละ	จำนวน (n=71)	ร้อยละ
เหตุผลในการเลือกพันธุ์ข้าว - อายุสั้น แดกกอเยอะ รวงใหญ่ และผลผลิตสูง - นิยมบริโภค - เก็บไว้ได้นาน - เปอร์เซ็นต์ความงอกสูง - เหมาะสมกับสภาพดิน - ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ - ปลูกง่าย	-	-	25	35.2
แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าว - ผลิตไว้ทำพันธุ์เอง - ซื้อ - หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุน	10	34.5	23	32.4
	3	10.3	1	1.4
	-	-	1	1.4
	9	31.0	17	23.9
	-	-	2	2.8
	7	24.1	2	2.8
ปัญหาในการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์เอง - ไม่มีปัญหา - หนูและนกเข้าทำลายเมล็ดพันธุ์ข้าว - หนูเข้าทำลายเมล็ดพันธุ์ข้าว - สถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่มีมาตรฐาน	20	69.0	31	43.7
	9	31.0	10	14.1
	-	-	30	42.3
	จำนวน (n=51)		ร้อยละ	
	27		52.9	
	10		19.6	
	8		15.7	
	6		11.8	
ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว (บาท/กิโลกรัม) - ≤ 10 - 11-13 - 14-16 - 17-19 เฉลี่ย	2	6.9	2	2.8
	4	13.8	9	12.7
	19	65.5	48	67.6
	4	13.8	12	16.9
	9.6		15.2	
อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	7.1		5.5	

ตารางที่ 4.9 เหตุผลการเลือกพันธุ์ข้าว แหล่งที่มา ราคา อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวและ
ผลผลิตเฉลี่ย (ต่อ)

รายการ	พันธุ์พื้นเมือง		พันธุ์ส่งเสริม	
	จำนวน (n=29)	ร้อยละ	จำนวน (n=71)	ร้อยละ
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)				
- ≤ 300	29	100	33	46.5
- 301-400	-	-	1	1.4
- 401-500	-	-	2	2.8
- 501-600	-	-	35	49.3
เฉลี่ย	174.3		375.5	

2) แหล่งที่มา ปัญหาในการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์เอง ราคาและอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว

แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยเกษตรกรที่ใช้พันธุ์ข้าวส่งเสริมส่วนใหญ่ผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อไว้ทำพันธุ์เองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.7 รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 42.3 และซื้อเมล็ดพันธุ์เอง มีเพียงร้อยละ 14.1 เท่านั้น ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรซื้อเฉลี่ย 15.2 บาทต่อกิโลกรัม และเกษตรกรจะใช้พันธุ์ข้าวส่งเสริมในอัตราเฉลี่ย 5.5 กิโลกรัมต่อไร่

สำหรับเกษตรกรที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นเมืองนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการผลิตไว้ทำพันธุ์เองเช่นเดียวกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 69.0 เกษตรกรจะซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวเอง คิดเป็นร้อยละ 31.0 ส่วนใหญ่จะซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง เป็นต้น ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่เกษตรกรซื้อเฉลี่ย 9.6 บาทต่อกิโลกรัม และเกษตรกรจะใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองในอัตราเฉลี่ย 7.1 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าพันธุ์ส่งเสริม

สำหรับเกษตรกรที่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.9 ไม่มีปัญหาในการเก็บรักษา แต่มีเกษตรกรบางส่วนที่มีปัญหาในการเก็บรักษา ในด้านต่าง ๆ เช่น หนูและนกเข้าทำลายเมล็ดพันธุ์ข้าว คิดเป็นร้อยละ 19.6 นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการเข้าทำลายของหนู ร้อยละ 15.7 และสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่มีมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ปัญหาเหล่านี้จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นข้าว ทำให้ข้าวให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำได้

3) ผลผลิตเฉลี่ย

เกษตรกรที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวส่งเสริม จะได้ผลผลิตข้าวมากที่สุดในช่วง 501-600 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา คือ ผลผลิตข้าวต่ำกว่า 300 กิโลกรัมต่อไร่

คิดเป็นร้อยละ 46.5 และผลผลิตข้าวอยู่ในช่วง 401-500 และ 301-400 กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.8 และ 1.4 ตามลำดับ และโดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรที่ใช้พันธุ์ข้าวส่งเสริมจะได้ผลผลิต 375.5 กิโลกรัมต่อไร่ เป็นที่น่าสังเกตว่ามีเกษตรกรร้อยละ 46.5 ที่ใช้พันธุ์ส่งเสริมแต่ได้ผลผลิตต่ำ อาจเนื่องมาจากคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เก็บไว้ใช้เอง ทำให้เมล็ดพันธุ์ข้าวมีประสิทธิภาพต่ำไปด้วย ปลูกในพื้นที่นอกเขตชลประทานน้ำอาจไม่เพียงพอหรืออาจจะขาดการบริหารจัดการด้านการผลิตที่ดี

สำหรับเกษตรกรที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นเมือง จะได้ผลผลิตข้าวต่ำกว่า 300 กิโลกรัมต่อไร่ทั้งหมด โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรที่ใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมืองจะได้ผลผลิต 174.3 กิโลกรัมต่อไร่ จึงกล่าวได้ว่าการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจะให้ผลผลิตต่ำอย่างเห็นได้ชัด ประกอบกับการเกิดอุทกภัยที่ส่งผลให้พื้นที่นาข้าวได้รับความเสียหาย

4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

สำหรับรายละเอียดปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษานั้นมีหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความสำคัญแตกต่างกันดังนี้ (ตารางที่ 4.10)

4.3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจระดับมาก

ปัจจัยที่เกษตรกรที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวในระดับมาก คือ เป็นที่นิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน ให้ผลผลิตสูง ความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ราคาข้าวผลตอบแทนที่ได้รับในปีที่ผ่านมา และแรงจูงใจจากเพื่อนบ้าน แม้ว่าอาชีพการทำนาส่วนใหญ่แล้วจะเป็นอาชีพเสริมของเกษตรกรในพื้นที่ก็ตาม หรือแม้แต่การทำนาเพื่อใช้บริโภคเป็นหลักนั้น เกษตรกรยังให้ความสำคัญในระดับมากต่อปัจจัยดังกล่าวในการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าว ซึ่งสามารถอภิปรายเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) เป็นที่นิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน

เกษตรกรให้ความสำคัญกับความนิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือนในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.15 เนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ดังนั้นเกษตรกรจึงให้ความสำคัญมากต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าว

2) ให้ผลผลิตสูง

เกษตรกรให้ความสำคัญกับพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.79 เนื่องจากต้องการผลผลิตข้าวในปริมาณมาก เพื่อบริโภคในครัวเรือน หากเหลือก็จะจำหน่าย

ตารางที่ 4.10 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ปัจจัย	คะแนนเฉลี่ยความสำคัญ	ระดับการมีผล
ราคาข้าว	3.61	มาก
ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว	2.69	ปานกลาง
ราคาปุ๋ย	3.48	ปานกลาง
ความทนทานต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืช	3.46	ปานกลาง
ความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ	3.66	มาก
ให้ผลผลิตสูง	3.79	มาก
สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เองได้	3.42	ปานกลาง
ผลตอบแทนที่ได้รับในปีที่ผ่านมา	3.54	มาก
แรงจูงใจจากเพื่อนบ้าน	3.54	มาก
ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ	2.78	ปานกลาง
เป็นที่นิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน	4.15	มาก
เป็นที่ต้องการของตลาด	2.58	ปานกลาง

3) ความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ

เกษตรกรให้ความสำคัญกับความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.66 เนื่องจากพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรเลือกนั้นต้องมีความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ เพื่อประหยัดต้นทุนในการบริหารจัดการ

4) ราคาข้าว

เกษตรกรให้ความสำคัญกับราคาข้าวในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.61 เนื่องจากเกษตรกรจะเลือกใช้ทั้งพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวส่งเสริม ผลผลิตส่วนที่เหลือจากการบริโภคเกษตรกรจะจำหน่าย พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรเลือกเป็นพันธุ์ที่มีราคาสูงและเป็นที่ยอมรับบริโภค ดังนั้นเกษตรกรจึงให้ความสำคัญมากต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าว

5) ผลตอบแทนที่ได้รับในปีที่ผ่านมา

เกษตรกรให้ความสำคัญกับผลผลิตหรือผลตอบแทนที่ได้รับในปีที่ผ่านมาในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.54 เนื่องจากเกษตรกรคิดว่าพันธุ์ข้าวที่ปลูกนั้นให้ผลผลิตสูงอยู่แล้ว

6) แรงจูงใจจากเพื่อนบ้าน

เกษตรกรให้ความสำคัญกับแรงจูงใจจากเพื่อนบ้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.54 เนื่องจากเกษตรกรจะเลือกพันธุ์ข้าวที่เพื่อนบ้านปลูกเป็นส่วนใหญ่ พร้อมทั้งมีการซื้อพันธุ์ข้าวจากเพื่อนบ้าน เพราะได้ราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด

4.3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจระดับปานกลาง

ปัจจัยที่เกษตรกรให้ความสำคัญระดับปานกลางต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าว คือ ราคาปุ๋ย ความทนทานต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืช ความสามารถในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้เองได้ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว และผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด จะเห็นว่าในการทำนาแต่ละครั้งเกษตรกรยังให้ความสำคัญด้านราคา ไม่ว่าจะ เป็นราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือราคาปุ๋ยก็ตาม จะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ เรื่องการเข้าทำลายของศัตรูพืช ความสามารถในการเก็บรักษา เมล็ดพันธุ์ไว้เองได้ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านความต้องการของตลาด ปัจจัย เหล่านี้เกษตรกรให้ความสำคัญในระดับปานกลางเช่นเดียวกันในการตัดสินใจเพื่อทำนา สามารถ แยกประเด็นได้ดังนี้

1) ราคาปุ๋ย

เกษตรกรให้ความสำคัญกับราคาปุ๋ยในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.48 เนื่องจากเกษตรกรมีการใช้ปุ๋ยในปริมาณน้อยมาก จึงให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

2) ความทนทานต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืช

เกษตรกรให้ความสำคัญกับความทนทานต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืชใน ระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.46 เนื่องจากพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูกนั้นเป็นพันธุ์ข้าว พื้นเมืองและพันธุ์ข้าวส่งเสริมที่ผ่านการปรับปรุงพันธุ์ จึงมีความทนทานต่อการเข้าทำลายของ ศัตรูพืชอยู่แล้ว ดังนั้นเกษตรกรจึงให้ความสำคัญกับความทนทานต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืช ในระดับปานกลาง

3) ความสามารถในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้เองได้

เกษตรกรให้ความสำคัญกับความสามารถในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้เองได้ ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.42 เนื่องจากเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรเลือกนั้น สามารถเก็บไว้ได้ จึงให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

4) การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

เกษตรกรให้ความสำคัญกับการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในระดับปาน กลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.78 เนื่องจากภาครัฐให้การสนับสนุนเรื่องปัจจัยการผลิต แต่ไม่ ครอบคลุมทุกพื้นที่ ดังนั้นในการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรนั้น จะเลือกพันธุ์ข้าวที่ เกษตรกรนิยมบริโภคมากกว่า เกษตรกรจึงให้ความสำคัญในระดับปานกลางต่อปัจจัยดังกล่าว

5) ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว

เกษตรกรให้ความสำคัญกับราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.69 เนื่องจากเกษตรกรจะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เองและหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนอยู่แล้ว เกษตรกรจึงให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

6) ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

เกษตรกรให้ความสำคัญกับผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาดในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 2.58 เนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก จึงให้ความสำคัญต่อปัจจัยดังกล่าวในระดับปานกลาง

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและทางเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

ผลการทดสอบสมมติฐานว่าปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูกหรือไม่ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 มีรายละเอียดสรุปในตารางที่ 4.11

จากผลการวิเคราะห์จากตัวแปรทั้งหมด คือ สมาชิกในครัวเรือน สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ในการทำนา (ไว้บริโภคหรือจำหน่าย) เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน) พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา วัตถุประสงค์ในการทำนา เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน) สำหรับตัวแปรอื่นที่เหลือไม่มีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

ลักษณะปัจจัย	ค่า Chi-Square	ระดับนัยสำคัญ
ด้านสังคม		
- สมาชิกในครัวเรือน (คน)	6.434	NS
- สมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร (คน)	0.007	NS
- การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	34.726	**
- ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว	20.779	**

ตารางที่ 4.11 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าว
ที่เกษตรกรปลูก (ต่อ)

ลักษณะปัจจัย	ค่า Chi-Square	ระดับนัยสำคัญ
ด้านเศรษฐกิจ		
- ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม	17.205	**
- พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา	15.016	**
- วัตถุประสงค์ในการทำนา (ไว้บริโภคหรือจำหน่าย)	4.040	*
- เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน)	8.815	**

หมายเหตุ NS หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

* หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

4.4.1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ได้แก่ การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน) สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คือ วัตถุประสงค์ในการทำนา ส่วนปัจจัยที่เหลือ ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

1) การพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรที่มีการพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรหรือได้รับข่าวสารจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จะใช้พันธุ์ข้าวส่งเสริม สำหรับเกษตรกรที่ไม่เคยพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรหรือไม่เคยได้รับข่าวสารจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จะใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมือง เนื่องจากเกษตรกรที่เลือกพันธุ์ข้าวส่งเสริมจะได้รับความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกข้าว พันธุ์ข้าว และข้อเปรียบเทียบของการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ในขณะที่เกษตรกรที่ไม่เคยพบปะหรือได้รับข่าวสารจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเลยนั้น จะใช้พันธุ์ข้าวเดิม ๆ ที่เคยปลูก

2) ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว

ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวมีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก ซึ่งพบว่าเกษตรกรที่มีความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวจะใช้พันธุ์ข้าวส่งเสริม และเลือกวิธีการตากเมล็ดพันธุ์ข้าวมากที่สุด รองลงมาคือ การตากและการเป่าเมล็ดพันธุ์ข้าว สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวหรือมีเพียงน้อยคนเท่านั้นที่มีความรู้ เกษตรกรจะเลือกพันธุ์ข้าวพื้นเมืองในการปลูก

3) ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม

เกษตรกรที่ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมมีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก โดยเกษตรกรที่ทำนาเป็นอาชีพหลักจะเลือกพันธุ์ข้าวพื้นเมือง อาจเนื่องจากเป็นที่นิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน พร้อมทั้งปลูกง่ายและเหมาะสมกับสภาพดิน สำหรับเกษตรกรที่ทำนาเป็นอาชีพเสริมจะเลือกพันธุ์ข้าวส่งเสริมมากกว่าพันธุ์ข้าวพื้นเมือง เนื่องจากเกษตรกรต้องการข้าวที่ให้ผลผลิตสูงและเพียงพอต่อการบริโภคของครัวเรือน

4) พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา

พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่ทำนาไม่เกิน 5 ไร่ จะเลือกข้าวพันธุ์พื้นเมืองและข้าวพันธุ์ส่งเสริมในการปลูก สำหรับพื้นที่ทำนามากกว่า 5 ไร่ เกษตรกรจะเลือกพันธุ์ข้าวส่งเสริมในสัดส่วนที่มากกว่าพันธุ์ข้าวพื้นเมือง เนื่องจากพันธุ์ข้าวส่งเสริมให้ผลผลิตต่อไร่ที่สูงกว่าและเกษตรกรบางรายมีการผลิตข้าวเพื่อการค้า จึงเลือกพันธุ์ข้าวส่งเสริมมากกว่าพันธุ์ข้าวพื้นเมือง

5) เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน)

เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน) มีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก เนื่องจากเกษตรกรที่อยู่ในเขตชลประทาน จะทำนาปรังและจะเลือกพันธุ์ข้าวส่งเสริมมากกว่าพันธุ์ข้าวพื้นเมือง เนื่องจากการใช้พันธุ์ส่งเสริมในเขตพื้นที่ชลประทานนั้น ง่ายต่อการบริหารจัดการระบบน้ำ ศัตรูพืช เป็นต้น สำหรับพื้นที่ทำนาที่อยู่นอกเขตชลประทาน เกษตรกรจะเลือกใช้ทั้งพันธุ์ข้าวส่งเสริมและพันธุ์ข้าวพื้นเมืองในจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน

6) วัตถุประสงค์ในการทำนา

วัตถุประสงค์ในการทำนา มีความสัมพันธ์กับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนอย่างเดียวนั้นจะเลือกใช้ทั้งพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวส่งเสริม ที่สมาชิกในครัวเรือนนิยมบริโภค สำหรับเกษตรกรที่ปลูกข้าวเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนและเพื่อจำหน่ายนั้น เกษตรกรจะเลือกพันธุ์ข้าวส่งเสริม เนื่องจากขายได้ราคาสูงกว่าพันธุ์พื้นเมือง

4.5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

รายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรแสดงในตารางที่ 4.12

4.5.1 ปัญหาอุปสรรค

เกษตรกรประสบปัญหาในการทำนา คิดเป็นร้อยละ 56.0 ซึ่งปัญหาที่เกษตรกรประสบมากที่สุด คือ ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ การเข้าทำลายของหนูและนก การขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่ที่สามารถทำได้แค่ในปีเท่านั้น เนื่องจากอยู่นอกเขตชลประทาน การระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว คิดเป็นร้อยละ 85.7 นอกจากนี้เกษตรกรประสบปัญหาด้านราคาพันธุ์ข้าวที่มีราคาสูง และปัญหาด้านการเก็บรักษาเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง คิดเป็นร้อยละ 7.1 เท่ากัน

4.5.2 ข้อเสนอแนะ

เกษตรกรส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำนา คิดเป็นร้อยละ 62.0 โดยเฉพาะความต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 59.7 ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลเรื่องศัตรูของข้าว คิดเป็นร้อยละ 14.5 นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องการให้ราคาปัจจัยการผลิตถูกลง มีการสร้างระบบชลประทาน ให้ภาครัฐแนะนำพันธุ์ข้าวชนิดใหม่ ๆ และอยากให้มีการสร้างโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 11.3 8.1 3.2 และ 3.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ปัญหาและข้อเสนอแนะ	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
ปัญหาอุปสรรค	56	56.0
- ด้านการผลิต	48	85.7
- ด้านราคาพันธุ์ข้าว	4	7.1
- ด้านการเก็บรักษาเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง	4	7.1
ข้อเสนอแนะ	62	62.0
- ให้ภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง	37	59.7
- ให้ภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลเรื่องศัตรูข้าว	9	14.5
- ต้องการให้ราคาปัจจัยการผลิตถูกลงกว่านี้	7	11.3
- สร้างระบบชลประทาน	5	8.1
- ภาครัฐควรแนะนำพันธุ์ข้าวชนิดใหม่ ๆ	2	3.2
- อยากให้มีการสร้างโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ของหมู่บ้าน	2	3.2

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

ในบทนี้ เป็นการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ รวมทั้งข้อจำกัดในการวิจัย ครั้งต่อไป ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) สภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก และ 5) ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกข้าวของเกษตรกร โดยเก็บข้อมูลจากการสอบถามเกษตรกรที่ทำนาในพื้นที่ตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 100 ราย โดยใช้แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ โดยการทดสอบสถิติไคสแควร์ (Chi-square : X^2) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 69 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 59 และร้อยละ 83 ไม่ได้รับการศึกษาและจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน และมีสมาชิกที่ช่วยทำเกษตรเฉลี่ย 2 คน ร้อยละ 60 เคยพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและร้อยละ 81 ได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรและส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรอำเภอ ร้อยละ 62 มีความรู้ด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว ในช่วงปีที่ผ่านมาเกษตรกรร้อยละ 63 ได้รับการฝึกอบรมด้านการเกษตรและการทำนา

เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 54 ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก และร้อยละ 17 ทำนาเป็นอาชีพหลัก ส่วนที่เหลือร้อยละ 84 ทำนาเป็นอาชีพเสริม มีรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน 6,595 บาทต่อเดือน รายได้จากอาชีพหลักเฉลี่ย 5,149 บาทต่อเดือน รายได้จากอาชีพเสริม 2,154 บาทต่อเดือน รายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ย 5,078 บาทต่อเดือน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 76 ไม่มีหนี้สิน ที่เหลือร้อยละ 24 มีหนี้สินเฉลี่ย 18,761 บาทต่อครัวเรือน โดยแหล่งกู้เงินหลักคือ ธ.ก.ส. และเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่กู้มาใช้ในการลงทุนทางด้านการเกษตรที่ไม่ใช่การทำนา และเป็นค่าเล่าเรียนบุตร เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ย 8.5 ไร่ต่อครัวเรือน เป็นพื้นที่

ถือครองเพื่อการเกษตรเฉลี่ย 7.9 ไร่ต่อครัวเรือน และพื้นที่ถือครองเพื่อการทำนาเฉลี่ย 5.3 ไร่ต่อครัวเรือน และในปีที่ผ่านมาเกษตรกรมีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 5.2 ไร่ต่อครัวเรือน

5.1.2 สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 60 ทำนาปีนอกเขตชลประทาน ร้อยละ 40 ทำนาปรังและเกษตรกรทั้งหมดทำนาค่า โดยเกษตรกรร้อยละ 91 มีการทำนาเพื่อการบริโภคในครัวเรือน สภาพพื้นที่ในการปลูกข้าวส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม และดินเป็นดินเหนียว เกษตรกรร้อยละ 54 ใช้รถไถขนาดเล็กหรือรถไถเดินตาม และร้อยละ 46 ใช้รถแทรกเตอร์

สำหรับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก ร้อยละ 71 ใช้พันธุ์ข้าวส่งเสริมและร้อยละ 29 ใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมือง โดยพันธุ์ข้าวส่งเสริมที่เกษตรกรปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์ชัยนาท 1 รองลงมา คือ พันธุ์ช่อสูง เล็บนก และ กข.7 ตามลำดับ เหตุผลเนื่องจากเป็นพันธุ์ข้าวที่มีอายุสั้น แดกกอเยอะ รวงใหญ่ ให้ผลผลิตสูง พร้อมทั้งความนิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือนเหมาะสมกับสภาพดิน และได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวส่งเสริม เกษตรกรร้อยละ 44 เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวจากปีที่ผ่านมา และร้อยละ 42 ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ร้อยละ 14 ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ในราคาเฉลี่ย 15 บาทต่อกิโลกรัม อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 6 และผลผลิตเฉลี่ย 376 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนเกษตรกรที่ใช้พันธุ์ข้าวพื้นเมือง นิยมใช้พันธุ์ลูกดำมากที่สุด รองลงมาคือ พันธุ์จินตะและพันธุ์ชินุกันตัง ตามลำดับ เหตุผลเนื่องจากความนิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน เหมาะสมกับสภาพดินและปลูกง่ายโดยเกษตรกรที่ใช้พันธุ์พื้นเมืองร้อยละ 69 จะใช้เมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้จากปีที่ผ่านมาและร้อยละ 31 ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว ในราคาเฉลี่ย 10 บาทต่อกิโลกรัม อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7 กิโลกรัมต่อไร่ และให้ผลผลิตเฉลี่ย 174 กิโลกรัมต่อไร่

สำหรับเกษตรกรที่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการเก็บรักษา แต่มีเกษตรกรบางส่วนที่มีปัญหาในการเก็บรักษา ในด้านต่าง ๆ เช่น หนู นกเข้าทำลายเมล็ดพันธุ์ข้าว และสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่มีมาตรฐาน ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของต้นข้าว และผลผลิตต่อไร่ต่ำลงได้

5.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในระดับมาก คือ ความนิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน ให้ผลผลิตสูง ความทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศ ราคาข้าว ผลตอบแทนที่ได้รับในปีที่ผ่านมา และแรงจูงใจจากเพื่อนบ้าน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในระดับปานกลาง คือ ราคาปุ๋ย ความทนทานต่อการ

เข้าทำลายของศัตรูพืช สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เองได้ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว และเป็นที่ต้องการของตลาด

5.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก คือ การพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำนาเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม พื้นที่ทำนาในปีที่ผ่านมา เขตการทำนา (ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน) และวัตถุประสงค์ในการทำนา สำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรปลูก คือ สมาชิกในครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร

5.1.5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

เกษตรกรประสบปัญหาด้านการผลิตมากที่สุด ที่สำคัญ คือ การเข้าทำลายของหนูและนก การขาดแคลนน้ำและการระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว นอกจากนี้เกษตรกรยังประสบปัญหาราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวสูง และปัญหาด้านการเก็บรักษาเมล็ดไว้ทำพันธุ์เอง สำหรับข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เกษตรกรต้องการให้ภาครัฐให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตอย่างต่อเนื่อง ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลเรื่องศัตรูของข้าว พร้อมทั้งต้องการให้ราคาปัจจัยการผลิตถูกลง และมีการสร้างระบบชลประทาน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อเกษตรกรและภาครัฐ ดังนี้

5.2.1 เกษตรกร

1) เกษตรกรในพื้นที่เดียวกันควรปลูกข้าวและเก็บเกี่ยวพร้อมกัน เพื่อลดการเข้าทำลายของศัตรูข้าวบางชนิด อย่างเช่น นก หากเกษตรกรปลูกข้าวก่อนหรือหลังพื้นที่ใกล้เคียง จะทำให้นกเข้าทำลายผลผลิตข้าว ทำให้ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เลย

2) เกษตรกรควรเพิ่มพูนความรู้ด้านการเกษตร โดยการติดตามข้อมูลข่าวสารทางด้านการผลิต การตลาด และความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร จากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น การรับรู้ข่าวสารจากผู้นำท้องถิ่น ญาติพี่น้อง

เพื่อนบ้าน เกษตรผู้นำ และเกษตรกรอาสา ควบคู่กับการพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ

3) เกษตรกรที่อยู่ในเขตชลประทาน สามารถทำนาปีและนาปรังได้นั้น ควรมีการบริหารจัดการด้านการผลิตที่ดี เพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวที่สูงและเพียงพอต่อการบริโภค

5.2.2 ภาครัฐ

1) ภาครัฐควรให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมด้านการเกษตรและการทำนาให้กับเกษตรกรอย่างทั่วถึง เนื่องจากผลการศึกษพบว่ายังมีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารและการฝึกอบรมด้านการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรได้

2) ภาครัฐควรให้ความรู้ด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว การป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว เช่น ศัตรูในช่วงการปลูกข้าวจนถึงการเก็บเกี่ยว และศัตรูในโรงเก็บ เป็นต้น พร้อมกับสนับสนุนการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการเกษตรและการทำนาให้มากขึ้น

3) ภาครัฐควรควบคุมดูแลเรื่องราคาปัจจัยการผลิต เช่น ราคาน้ำปุ๋ย ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว และราคาสารกำจัดศัตรูพืช โดยการควบคุมราคามิให้สูงเกินไป และจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ราคาต่ำกว่าท้องตลาด โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์ข้าว และปุ๋ย

4) ภาครัฐควรสร้างระบบชลประทานเพื่อกักเก็บน้ำในการใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติในการทำนา ทำให้สามารถทำนาได้แค่ 1 ครั้งต่อปี คือ การทำนาปีเท่านั้น เมื่อมีระบบชลประทานเกษตรกรสามารถทำนาได้ 2 ครั้ง ทั้งนาปีและนาปรัง สามารถเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้

5) ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ดี ให้ผลผลิตสูง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยการจัดหาพันธุ์ใหม่ ๆ ที่เกษตรกรนิยมบริโภคและให้ค่าตอบแทนที่ดีกว่า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวให้คุ้มค่าที่สุด

5.3 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ในตำบลลำภู อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ทำให้ผู้วิจัยพบข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อจำกัดในการวิจัย

1) ในการกรอกแบบสอบถามครั้งนี้ เกษตรกรบางรายเข้าใจว่าภาครัฐจะให้ความช่วยเหลือเรื่องการทำนา ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์ข้าว ปุ๋ย และสารกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ผู้วิจัยจึงต้องทำความเข้าใจกับเกษตรกรถึงเหตุผลของการวิจัยที่แท้จริง

2) เกษตรกรบางรายไม่เข้าใจในคำถาม ซึ่งผู้วิจัยต้องอธิบายนาน เพื่อให้เกษตรกรเข้าใจและตอบคำถามได้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาหรือทำการวิจัยในครั้งต่อไป คือ

- 1) ศึกษาชนิดพันธุ์ข้าวที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในจังหวัดนราธิวาส
- 2) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการระหว่างทำนาในเขตและนอกเขตชลประทาน
- 3) เปรียบเทียบผลผลิตข้าวระหว่างข้าวพันธุ์ส่งเสริมและข้าวพันธุ์พื้นเมือง

บรรณานุกรม

- กาญจนา ทองเย็น. 2550. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร กรณีศึกษา ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 72 หน้า
- กุลชลี ไชยนั้นดา. 2539. **สรุปลักษณะของการตัดสินใจ**. [ออนไลน์].
URL: <http://www.nrru.ac.th>. [สืบค้นวันที่ 28 กรกฎาคม 2551]
- กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2550. **องค์ความรู้เรื่องข้าว**. [ออนไลน์].
URL : <http://www.ricethailand.go.th/rkb/index.html>. [สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2551]
- กรมการค้าต่างประเทศ สำนักบริหารการค้าข้าว. 2551. **ส่งออกข้าว**. [ออนไลน์].
URL: <http://www.dft.moc.go.th/level3.asp?level2>. [สืบค้นวันที่ 28 กรกฎาคม 2551]
- กรมวิชาการเกษตร. 2542. **ฐานความรู้ด้านข้าว**. [ออนไลน์]. URL:
http://210.246.186.28/pl_data/RICE/3var/var01.html. [สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2551]
- กรมวิชาการเกษตร. 2550. **ข้าว**. [ออนไลน์]. URL: <http://www.disc.doa.go.th/rice>
[สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2551]
- กรมส่งเสริมการค้าส่งออก. 2551. **การส่งออกข้าว**. [ออนไลน์]
URL:<http://www.depthai.go.th/DEP/DOC/51/51015142.doc>.
[สืบค้นวันที่ 19 กรกฎาคม 2551]
- ชัยณรงค์ ภูณี. 2548. **สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในตำบลดงพญา กิ่งอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์**. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>.
[สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]
- ธีระพัฒน์ ชูสกุล. 2547. **การศึกษาการใช้พันธุ์ข้าวของเกษตรกรตำบลนาทราย อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม**. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>.
[สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]
- บุญวัฒน์ สุริยะวงษ์. 2547. **การใช้เทคโนโลยีการผลิตพันธุ์ข้าวของเกษตรกรโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น**. [ออนไลน์].
URL: <http://www.doae.go.th/research>. [สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]
- พันธ์ หนูมี. 2543. **สภาพการผลิตและความต้องการใช้พันธุ์ข้าวของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่**. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>. [สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มูลนิธิข้าวไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2551. รู้เรื่องข้าว. [ออนไลน์].
 URL: http://www.thairice.org/html/aboutrice/about_rice1_1.html
 [สืบค้นวันที่ 21 กรกฎาคม 2551]
- วรรณ ศรีบุญมา. 2545. ปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์ต่อการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 เพื่อเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรใน จ.บุรีรัมย์. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>. [สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]
- วินัย ภู่อี่ยม. 2544. ทักษะของเกษตรกรที่มีต่อเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตโดยศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 20 จังหวัดราชบุรี. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>. [สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]
- วีระชาติ คำสุภีร์. 2548. สภาพการผลิตข้าวของเกษตรกรตำบลโนนแดง อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>. [สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]
- ศรีสอางค์ ศรีอรุโณทัย มณฑิพย์ กระจำเวช. 2545. การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรภาคกลาง. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>. [สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]
- ศูนย์การเรียนรู้ออนไลน์. 2550. การตัดสินใจ. [ออนไลน์].
 URL : <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=49dd5da461f25e25>
 [สืบค้นวันที่ 12 กรกฎาคม 2551]
- ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง. 2549. โครงการศึกษาวิจัยพันธุ์กรรมข้าวพันธุ์พื้นเมือง. [ออนไลน์].
 URL: <http://www.pattalung.ricethailand.go.th>. [สืบค้นวันที่ 21 กรกฎาคม 2551]
- สมควร สารพัฒน์. 2547. การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตข้าวพันธุ์ดีของเกษตรกรตามโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนปี 2545 กรณีศึกษาตำบลนาใน อำเภอพรหมานิคม จังหวัดสกลนคร. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>. [สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]
- สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. 2550. เอกสารประกอบการสอนวิชาการเบียบวิธีวิจัย.
 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย. 2551. สถิติการส่งออกข้าวของไทย. [ออนไลน์].
 URL: <http://www.riceexporters.or.th/production.htm>. [สืบค้นวันที่ 10 กรกฎาคม 2551]

บรรณานุกรม (ต่อ)

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา. 2551. ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรระดับจังหวัด. 54 หน้า
 สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครราชสีมา. 2551. ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรระดับอำเภอ. 125 หน้า
 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2551. ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าว. [ออนไลน์].

URL: <http://www.oae.go.th/statistic/export/1301RI.xls>.

[สืบค้นวันที่ 19 กรกฎาคม 2551]

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2552. ข้อมูลพืชเศรษฐกิจ. [ออนไลน์].

URL: <http://www.oae.go.th>. [สืบค้นวันที่ 19 กรกฎาคม 2551]

อัญชลี ปัญญาวรรณ. 2548. สภาพการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรปี 2546 ตำบลเมืองไพร

อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. [ออนไลน์]. URL: <http://www.doae.go.th/research>.

[สืบค้นวันที่ 15 กรกฎาคม 2551]

ภาคผนวก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร
ในตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อก่อน.....

วันที่สัมภาษณ์...../...../.....

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
สำหรับจัดทำ สารนิพนธ์ (Minor Thesis) หลักสูตรปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการธุรกิจเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
หาดใหญ่ ผู้ดำเนินการวิจัยใคร่ขอความกรุณาท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามบน
ความเป็นจริงและโดยอิสระและขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้ความอนุเคราะห์

แบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทางสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หน้าข้อที่ตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับ
ตัวท่านหรือกิจการของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทางสังคมของเกษตรกรที่ท่านทำ

1. เพศ

1.1 ชาย

1.2 หญิง

2. อายุ (โปรดระบุ) ปี

3. ศาสนา

3.1 พุทธ

3.2 อิสลาม

3.3 คริสต์

3.4 อื่น (ระบุ)

4. ระดับการศึกษา

- 4.1 ไม่ได้รับการศึกษา 4.2 ระดับประถมศึกษา
- 4.3 ระดับมัธยมศึกษา 4.4 ระดับอนุปริญญา
- 4.5 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า 4.6 อื่น ๆ (ระบุ)

5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมผู้ตอบ) (โปรดระบุ) คน

6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยทำเกษตร (รวมผู้ตอบ) (โปรดระบุ) คน

7. ในปีที่ผ่านมาท่านเคยพบปะกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรหรือไม่

- 7.1 เคย 7.2 ไม่เคย

8. ท่านเคยได้รับรู้เรื่องราวข่าวสารด้านการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกข้าว พันธุ์ข้าว ราคาข้าวและอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับข้าว

- 8.1 ได้รับ 8.2 ไม่ได้รับ

หากได้รับให้ระบุแหล่งที่มาดังต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เกษตรอำเภอ
- 2) เกษตรผู้นำ อาสาสมัครเกษตร
- 3) ผู้นำท้องถิ่น
- 4) พ่อค้าคนกลาง
- 5)ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน
- 6) สื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โปสเตอร์ แผ่นพับ
- 7) อื่น ๆ (ระบุ)

9. ท่านมีความรู้ด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวหรือไม่

- 9.1 มี 9.2 ไม่มี

หากมีความรู้ให้ระบุวิธีการก่อนการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าว ดังต่อไปนี้

- 1) การตากเมล็ดพันธุ์ข้าว
- 2) การเป่าเมล็ดพันธุ์ข้าว
- 3) การตากและการเป่าเมล็ดพันธุ์ข้าว
- 4) อื่น ๆ (ระบุ)

10. ในรอบปีที่ผ่านมาท่านได้รับการอบรมด้านการเกษตรและการทำงานหรือไม่

- 10.1 ได้รับ 10.2 ไม่ได้รับ

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. การประกอบอาชีพหลัก

- 1.1 ทำนา 1.2 ทำไร่

- 1.3 ทำสวนยางพารา 1.4 ทำสวนผลไม้
- 1.5 ทำสวนพืชผัก 1.6 เลี้ยงสัตว์
- 1.7 เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 1.8 อื่น ๆ (ระบุ).....

2. การประกอบอาชีพเสริม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 2.1 ทำนา 2.2 ทำไร่
- 2.3 ทำสวนยางพารา 2.4 ทำสวนผลไม้
- 2.5 ทำสวนพืชผัก 2.6 เลี้ยงสัตว์
- 2.7 เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 2.8 อื่น ๆ (ระบุ)

3. รายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน บาท

- 3.1 รายได้จากอาชีพหลัก บาทต่อเดือน
- 3.2 รายได้จากอาชีพเสริม บาทต่อเดือน

4. รายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน บาท

5. ท่านมีหนี้สินหรือไม่

- 5.1 มี 5.2 ไม่มี

หากท่านมีหนี้สินโปรดระบุรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- 1) จำนวนเงินหนี้สิน บาท
- 2) แหล่งเงินกู้

- 3) วัตถุประสงค์ในการกู้เงิน

6. พื้นที่ถือครองทั้งหมด ไร่ เป็นพื้นที่เช่า ไร่

- 6.1 พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรทั้งหมด ไร่
- 6.2 พื้นที่ถือครองเพื่อการทำนา ไร่
- 6.3 พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรอื่น ๆ ไร่

ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพการปลูกข้าวของเกษตรกร

1. ในปีที่ผ่านมาท่านทำนา ไร่

2. วัตถุประสงค์หลักในการทำนา

- 2.1 เพื่อบริโภคในครัวเรือน 2.2 เพื่อจำหน่าย 2.3 เพื่อบริโภคใน

ครัวเรือนและจำหน่าย

3. รูปแบบการทำนา

- 3.1 นาปี 3.2 นาปรัง 3.3 ทั้งนาปีและนาปรัง

4. รูปแบบการปลูกข้าว

- 4.1 นาดำ 4.2 นาหว่าน 4.3 ทั้งนาดำและนาหว่าน

5. สภาพพื้นที่ปลูกข้าว

- 5.1 พื้นที่ราบลุ่ม 5.2 พื้นที่ดอน
 5.3 พื้นที่ราบลุ่มและพื้นที่ดอน 5.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

6. ลักษณะดิน

- 6.1 ดินเหนียว 6.2 ดินเปรี้ยว
 6.3 ดินเหนียวและดินเปรี้ยว 6.4 อื่น ๆ (ระบุ).....

7. การใช้เครื่องจักรในการทำนา

- 7.1 ใช่ 7.2 ไม่ใช่

หากมีให้ระบุรายละเอียดดังต่อไปนี้ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) รถไถเดินตาม
 2) รถแทรกเตอร์
 3) รถเกี่ยวข้าว
 4) เครื่องนวดข้าว
 5) อื่น ๆ (ระบุ)

8. พันธุ์ข้าวที่ใช้

- 8.1 พันธุ์พื้นเมือง

- 1) ชนิดพันธุ์ข้าวที่ปลูก (ระบุ).....
 ทำไมจึงเลือกพันธุ์นี้.....
 2) ผลผลิตเฉลี่ย กิโลกรัม/ไร่
 3) แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าว (ระบุ).....
 4) ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว บาท/กิโลกรัม
 5) อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว กิโลกรัม/ไร่

- 8.2 พันธุ์ส่งเสริม

- 1) ชนิดพันธุ์ข้าวที่ปลูก (ระบุ).....
 ทำไมจึงเลือกพันธุ์นี้.....
 2) ผลผลิตเฉลี่ย กิโลกรัม/ไร่
 3) แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ข้าว (ระบุ).....
 4) ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว บาท/กิโลกรัม
 5) อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว กิโลกรัม/ไร่

9. ท่านมีการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์เองในฤดูกาลหน้าหรือไม่

9.1 มี

9.2 ไม่มี

หากมีการเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์เอง ท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง (ระบุ)

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ปัจจัยข้างล่างต่อไปนี้ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกรในปีที่ผ่านมา มากน้อยเพียงใด กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ท่านคิดว่า “มีผล” ต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวของท่าน

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ	ระดับการมีผล				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ราคาข้าว					
2. ราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว					
3. ราคาน้ำ					
4. ความทนทานต่อการเข้าทำลายของศัตรูพืช					
5. ความทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ					
6. ให้ผลผลิตสูง					
7. สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เองได้					
8. ผลตอบแทนที่ได้รับในปีที่ผ่านมา					
9. แรงจูงใจจากเพื่อนบ้าน					
10. ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ					
11. เป็นที่นิยมบริโภคของสมาชิกในครัวเรือน					
12. เป็นที่ต้องการของตลาด					
13. อื่น ๆ (ระบุ)					

ตอนที่ 5 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

5.1 ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับพันธุ์ข้าว

1) ด้านราคาพันธุ์ข้าว

.....
.....

2) ด้านการเก็บรักษามล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์เอง

.....
.....

3) ด้านการสนับสนุนพันธุ์ข้าวของภาครัฐ

.....
.....

5.2 ปัญหาอุปสรรคด้านอื่น ๆ

1) ด้านการผลิต

.....
.....

2) ด้านการตลาด

.....
.....

3) ด้านข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร

.....
.....

4) อื่น ๆ

.....
.....

5.2 ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล	นางชูไรคำ สื่อนิ
วัน เดือน ปีเกิด	11 มกราคม 2524
การศึกษา	พ.ศ.2546 วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ประวัติการทำงาน	พ.ศ.2546-2547 นักวิชาการเกษตร 3 นิคมสหกรณ์บาเจาะ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส พ.ศ.2548-2549 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส พ.ศ.2550-ปัจจุบัน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ระดับปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส